

Helyi Fejlesztési Stratégia 2023-2027

RÁKÓCZI LEADER EGYESÜLET
Készítette: Rákóczi LEADER Egyesület
munkaszervezete

2024. január 24.

Tartalom

Rövidítések jegyzéke	3
Bevezetés	4
1. A HFS és a KAP ST kapcsolata	4
2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése.....	8
3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	10
4. Horizontális célok	11
4.1 Esélyegyenlőség	11
4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem	12
5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	13
6. Külső koherenciák azonosítása.....	15
7. Helyzetfeltárás.....	17
7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása	17
7.2 SWOT analízis.....	22
8. A stratégia beavatkozási logikája.....	23
8.1 A stratégia jövőképe	24
8.2 A stratégia célhierarchiája	24
9. Cselekvési terv.....	26
9.1 Az intézkedések leírása	26
9.2 Együttműködések	35
9.3 Kommunikációs terv	36
9.4 Egyéb, a HACs által megvalósított projektek	37
10. Monitoring és Indikátorok.....	38
10.1 Monitoring	39
10.2 Az indikátorok megadása.....	40
11. Indikatív pénzügyi terv	43
Mellékletek	44

Rövidítések jegyzéke

EU Európai Unió

HACS Helyi Akciócsoport

HBB Helyi Bíráló Bizottság

HF Helyi Felhívás

HFS Helyi Fejlesztési Stratégia

IH Irányító Hatóság

KAP Közös Agrárpolitika

KAP ST Közös Agrárpolitika Stratégiai Terv

LEADER Közösségi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében

SWOT Erősségek, Gyengeségek, Lehetőségek, Veszélyek elemzés módszer

VP Magyarország - Vidékfejlesztési Program 2014 - 2020

Bevezetés

A Rákóczi LEADER Egyesület Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található. Hat települése a Szikszói-, egy települése pedig a Miskolci járásban, területileg egybefüggően helyezkedik el. Az Egyesület által lefedett 7 település összes lakossága meghaladja a 17.000 főt. A térséget társadalmi, gazdasági szempontból elmaradott, magas munkanélküliséggel sújtott települések alkotják, magas roma népesség aránnyal, a munkanélküliségi ráta 2022. III. negyedévében Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 5,6%-os volt, azonban fejlesztési területünkön ez lényegesen alacsonyabb százalékot mutat. A térségben a jövedelemszerzési lehetőségeket bővíteni szükséges, továbbá a meglévő vállalkozások működésének és fejlesztésének az elősegítése az egyik legsürgetőbb feladat.

A SWOT analízis, a helyzetfeltárás, az elmúlt hónapokban tartott fórumok és az elmúlt ciklusban tapasztaltak alapján elmondható, hogy a társadalmi-gazdasági problémák, szolgáltatási-ellátási nehézségek jelen vannak az akciócsoporthoz tartozó településeken, így célunk folytatni a már elkezdett segítő munkát, hogy az **életminőség javítása** a térség meglévő erőforrásaira alapozva (gazdasági, természeti), közösségi programok által az **együttélés, a közösségi kohézió erősítése, új munkahelyek létrehozása**, valamint a **meglévők erősítése**. További stratégiai célunk a helyi magánszemélyek vállalkozóvá válásának támogatása, vállalkozók és vállalkozások által **helyben termelt, előállított termékek gyártásának támogatása, piacra juttatása; a meglévő mikrovállalkozások növekedésének segítése**, ezzel párhuzamosan új munkahelyek teremtése; és nem utolsósorban az **innováció-innovatív ötletek támogatása**.

Az egyesület tevékenységei közé tartozik, hogy munkaszervezeti irodát működtet, mellyel segíti a projekt gazdákat tájékoztatási, információs tevékenységekkel, továbbá a támogatási és kifizetési kérelmek összeállításában. Közreműködik a HFS végrehajtása érdekében a helyi szereplők felkészítésében. A Cselekvési Tervben szereplő intézkedésekhez kapcsolódóan projekt-előkészítést végez.

Ügyfél kérelmek befogadása, jogosultsági ellenőrzést és tartalmi ellenőrzését végezzük. A Helyi Bíráló Bizottság feladatait segítjük döntés előkészítéssel, rangsorolással, elnökség elé terjesztéssel. Támogatott kérelmek esetén változás bejelentések elbírálása és nyomon követése, támogatott projektek monitoringozása és egyéb adminisztrációs munkával segítjük a hatékonyabb VP végrehajtást. Az iroda továbbá a területen lévő, területfejlesztési tevékenységet végző szervezetekkel, valamint a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat területi felelőseivel kapcsolatot tart, szakmailag együttműködik.

1. A HFS és a KAP ST kapcsolata

A KONKRÉT KAP-CÉLKITŰZÉS kódja és leírása

A HFS a helyi fejlesztési stratégiák támogatásán keresztül a SO8 vonatkozásában megállapított számos szükséglet kielégítéséhez hozzájárul.

SO8 - A foglalkoztatásnak, a növekedésnek, a nemek közötti egyenlőségnek – és többek között a nők mezőgazdasági tevékenységekben való részvételének –, a társadalmi befogadásnak és a helyi fejlesztésnek az előmozdítása a vidéki térségekben, a körforgásos biogazdaságot és a fenntartható erdőgazdálkodást is beleértve.

A HFS fejlesztési területei és célrendszere támogatja a társadalmi befogadás előmozdítását, a szegénység csökkentését és a gazdasági fejlődés támogatását segíti elő a vidéki térségekben.

A HFS-ben megfogalmazott fő fejlesztési célkitűzés a helyi gazdaság megerősítésére irányul, mely a KAP ST céljaival összhangban ösztönzi a helyi gazdasági diverzifikációt, új vállalkozások létrehozását, valamint a munkahelyteremtést és -megtartást.

A HFS vonatkozásában a gazdasági aktivitás fenntartása vállalkozások fejlesztésével, a helyi szükségletekre alapuló gazdasági tevékenységek ösztönzésével és fenntartásával, mezőgazdaságon kívüli kiegészítő jövedelemszerzési lehetőségek, ösztönzése révén érhető el. A HFS ezáltal kiemelt fontossággal kezeli a térség gazdaságának fellendítését, a vállalkozásának növekedésének elősegítését, egyidejűleg a foglalkoztatási helyzet javítását.

A HFS által biztosított foglalkoztatás intenzíven hozzájárul majd a munkavállalási célú elvándorlás csökkentésén belül a nők foglalkoztatási környezetének fejlesztéséhez, illetve javítja a vállalkozások jövedelmezőségét, valamint érdemi előrehaladást mutat majd az energiahatékonyság és a megújuló energia hasznosítása terén is.

A HFS támogatja természetesen az életminőséget javító helyi lakossági szolgáltatások infrastrukturális hátterének fejlesztéséért, illetve a társadalmi befogadást és kohéziót a szegregáció csökkentésére.

Az EREDMÉNYMUTATÓ kódja és leírása

R.38 A helyi fejlesztési stratégiák által érintett vidéki népesség aránya

A LEADER közel teljes mértékben lefedi azt a vidéki térséget, amelynek fejlesztésére hivatott. A Rákóczi Leader HACS illetékességi területéhez tartozó 7 településen a helyi fejlesztési stratégiával érintett vidéki népesség 17.000 fő, amelynek területét teljesen lefedi.

A KAP ST „RD57_R15_LDR_77 - LEADER stratégiák elkészítése és végrehajtása” megnevezésű beavatkozása tartalmazza a LEADER támogatáshoz kapcsolódó kereteket.

Ez a beavatkozás a vidéki térségek és közösségek területileg kiegyensúlyozott fejlesztésében jelentős szerepet vállaló, az ország térségeiben már működő vagy megalakuló HACS-ok számára biztosít támogatást. Az intézkedés keretében a HACS-ok a KAP ST céljaihoz illeszkedő, a helyi fejlesztési igényeknek megfelelő HFS-t dolgoznak ki. Az IH által jóváhagyott HFS-ben a HACS-ok olyan fejlesztési célokat határoznak meg, amelyeket a térségi szereplők valósítanak meg.

A HFS-t annak tartalma és minősége, valamint a megvalósításhoz szükséges kapacitás alkalmassága alapján az IH hagyja jóvá. A HFS-ek tartalmának kialakítása a HACS-ok kizárólagos feladata és felelőssége, amelyhez a beavatkozás biztosítja a szükséges pénzügyi keretet. Amennyiben egy HFS a kiválasztási kritériumok alapján nem fogadható el az IH által, az visszaküldésre kerül javítás céljából az érintett HACS részére.

A HACS működtetéshez kapcsolódó tevékenységek mellett, a HACS legfontosabb feladata a helyi közösség motiválása, aktivizálása és segítése úgy, hogy az új lehetőségek, ötletek felszínre kerüljenek és megvalósuljanak a HFS céljainak megfelelően, továbbá a HFS közösség általi kidolgozása és megvalósítása, valamint a hálózatiépítés más HACS-okkal belföldön és a határon túl. Ennek keretében a HACS-ok támogathatják a projektötletek pályáztatá történő kidolgozását is, amennyiben a projekt megvalósítása a HFS céljaihoz illeszkedik.

Beavatkozási logika

A beavatkozás a vidéki térségek és közösségek területileg kiegyensúlyozott fejlesztésében jelentős szerepet vállaló, a Rákóczi Leader HACS számára biztosít támogatást. Az intézkedés keretében a HACS a KAP ST céljaihoz illeszkedő, a helyi fejlesztési igényeknek megfelelő HFS-t dolgozott ki.

A HFS-ben olyan fejlesztési célok kerültek meghatározásra, amelyeket a térségi szereplők valósítanak meg.

A tervezés során jóváhagyott HFS célpiramist (komplex) a 6. számú melléklet tartalmazza.

A HFS eredményes megvalósításához mindenképpen szükséges a KAP ST iránymutatása, koordinálása.

Az összetett HFS stratégia egyszerre kívánja kezelni az innovációt, a versenyképesség hatékonyságát, a fenntarthatóságot, a társadalmi felzárkózást, valamint a szegénységben élők lemaradásának csökkentését.

KAP ST célja és jövőképe illeszkedik a LEADER program céljával, hiszen mindenki számára a jövőbeli sikerek legfontosabb alapja az, ha a vidéki térségek, városok és falvak is sikeresek az ott élő emberekkel együtt. Az HFS-ben kitérünk az alábbiakra arra, hogy helyben a helyi szektorok számára melyek azok a fontos fejlesztési területek, amellyel a sikeresség elérhető. Ezzel a jövőképpel lehetőségünk van megújítani a vidéki területeink gazdaságát és a már megkezdett fejlődési pályát tovább folytatva, egyre modernebb technológiákat kihasználva, a különböző ágazatok számára vonzó fejlesztési környezetet teremtsünk.

A LEADER program hét alappilléreinek megvalósítása

A LEADER szemlélet miatt a HFS hatékony választ tud adni a vidéket érintő legfontosabb problémákra. Egy olyan lehetőség, melynek középpontjában a helyi közösség áll.

A LEADER program azért hatékony a vidékfejlesztésben, mert:

- térségi alapú, multiszektorális, integrált stratégián alapul,
- igyekszik a helyi gazdasági potenciál egészét hasznosítani,
- felkarolja az alulról jövő kezdeményezéseket,
- aktivizálja a helyi lakosságot és bevonja a közösséget a fejlesztési folyamatokba,
- élő kapcsolatrendszert és együttműködést alakít ki a vidéki térségek között – tapasztalatcsere céljából,

- támogatja az innovációt,
- megteremti és erősíti a helyi partnerséget.

- 1) Területalapú megközelítés: A LEADER HACS által lefedett terület egy homogén, összefüggő vidéki egység. A működési terület településeit és lakóit a közös identitás, hagyományok, szokások, történelem vagy akár földrajzi helyzetük köti össze. Ez a megközelítés az elmúlt évek tapasztalatai alapján is működőképes, a valós igények jobban körül határolhatóak és pontosabb fellépéseket tesz lehetővé. A területalapú megközelítés révén azok az emberek dolgoznak együtt, akik közös otthonuknak érzik az adott térséget. Ez az összetartozás érzés adja meg azt a többlet energiát, és lendületet, amellyel fejleszteni képesek környezetüket, vállalkozásaikat megteremtve ezzel egy jobb és fenntarthatóbb jövőt mind maguk, mind környezetük számára. Ezt támasztják alá az előző programozási időszakban elért eredmények. A települések közötti együttműködés nagyszerűen működött, az önkormányzatok, civil szervezetek, gazdasági szereplők együtt gondolkodva, közös stratégia mentén nyújtottak be támogatási kérelmeket, amelyeket hatékonyan meg is valósítottak. A közös megvalósítás eredményeként a résztvevők közötti partnerség erősödött, új kapcsolatok, együttműködések alakultak ki. A fenti eredményeket megőrizve, valamint a tapasztalatainkat felhasználva a jövőben tovább szeretnénk fejleszteni a LEADER HACS területén lévő partnereink közötti együttműködést. Jelen stratégia elkészítésével is célunk a partnerhálózat további fejlesztése, új partnerek bevonása, a helyi erősségek, gyengeségek, veszélyek, lehetőségek további és jobb feltérképezése, valamint a helyi adottságok jobb kihasználása, továbbá a fenntartható fejlődés szempontjából legfontosabb célok támogatása.
- 2) Alulról építkező megközelítés: A fejlesztések, programok megvalósulása eredményesebb és hatékonyabb, ha a helyi viszonyokat, erőforrásokat ismerő helyi lakosok, szervezetek fogalmazzák meg az elérni kívánt célokat, fejlesztési igényeket. Ezért a korábbi évek bevált gyakorlatait, működési mechanizmusait megtartva, fejlesztve azokat, továbbra is ösztönözzük a helyieket, hogy vegyenek részt a közös munkában, gondolkodjanak közösen térségük jövőjének fejlesztésében. A „bottom-up”, vagyis alulról építkező típusú koncepcióknál kiemelt jelentőségű a helyi közösségfejlesztés, az együttműködés, a mindenki számára kezdeményező stratégia kidolgozása és annak végrehajtása. A korábbinál még nagyobb hangsúlyt szeretnénk fektetni a HACS területén lévő gazdasági szereplőkkel, civil szervezetekkel való általános együttműködés javítására. Még aktívabb kommunikációt és párbeszédet fogunk folytatni a partnereinkkel. Folyamatosan monitorozzuk a fejlesztési elképzeléseiket és azokat a támogatások feltételrendszeréhez igazítva segíteni fogjuk a fejlesztéseik megvalósítását. Jelen stratégia megalkotásával is az a fő célunk, hogy leginkább azokra a fejlesztési elképzelésekre nyújtsunk támogatást, amelyek célzottan a helyi gazdaságot, közösséget erősítik és hozzájárulnak a térség fenntartható fejlődéséhez és elősegítik a foglalkoztatottsági ráta növekedését.
- 3) Innovativitás: A sajátos, alulról jövő szükségletek feltárásának kiemelt szerepe van az újítások tekintetében. A LEADER program innovatív jellege a helyi erőforrásokra támaszkodik, valamennyi területen jelennek meg egyedi, új ötletek helyi szinten. A HACS helyi fejlesztési stratégiája újító, innovatív szellemben közelíti meg a vidék régi és újabb keletű problémáit, s ezáltal mozgósítja és kiaknázza a helyi vidékfejlesztési lehetőségeket. A LEADER HACS értéknövelő hatása abból adódik, ha a többi programhoz képest valami újat valósít meg. Fontos, hogy az innovatív tevékenység helyi erőforrásokon alapuljon, eredeti ötlet legyen és illeszkedjen a térség jellegéhez. A jövőben a LEADER HACS felkutatni és felkarolni kívánja azokat az innovatív ötleteket, fejlesztéseket, kezdeményezéseket, amelyek hozzájárulnak a térség gazdasági, társadalmi fejlődéséhez. Az innovatív ötletek támogatása rendkívül fontos, hiszen olyan ötletek valósulhatnak meg, melyek hatására új irányok lehetőségek nyílhatnak meg a térség számára, mind gazdasági, mind pedig társadalmi szempontból is.
- 4) Integrált megközelítés: A LEADER program egyik legfontosabb alapja nem egy ágazat fejlesztési programja, hanem a vidéki térségek fejlesztésére irányuló tevékenységek és ágazatok közötti kapcsolat. Épp ezért a helyi fejlesztési stratégia több ágazatra kiterjed, a tevékenységek számos formáját együtt kezelve, ez az integrált megközelítés. A helyi akciókat és fejlesztéseket úgy kapcsolja össze, mint egy összetartozó egészet. A közösen megfogalmazott stratégiákban az intézkedések bármilyen szinten történő, multiszektoralis megközelítése, összekapcsolása pozitív hatásokat indukál, hozzájárul a program sikerességéhez. Törekszünk arra, hogy megtaláljuk az egyensúlyt, hogy minden egyes szektor

fejlesztése és támogatása egységesen egymást kiegészítve is működőképes legyen. Természetesen egyes szektorok fejlődése változást hoz egy másik szektor vonatkozásában is, például egy méhészettel foglalkozó őstermelő esetén az eszközparkját fejlesztette, ezáltal a családok számában is tudott fejlődni, mivel sokkal nagyobb mennyiségű mézet tud feldolgozni, ennek következtében a nagykereskedők és magánszemélyek, akik potenciális vásárlók könnyebben elérik a magas minőségű terméket. Másrészt megjelenik majd a helyi rendezvényeken is termékeivel ezzel is színesítve a rendezvény sokszínűségét emelve a rendezvény minőségét és ezzel a közösség összekovácsolódását. Ez elmondható bármely termelőtevékenységet végző szervezet esetén vagy akár egy hagyományőrző rendezvény kapcsán, hiszen egy rendezvény is nyújthat olyan lehetőségeket a vállalkozók számára, mely hatására fejlődést érhet el. Így elmondható, hogy az integrációi érinthet akár egyetlen ágazatban megvalósuló fejlesztést is, de kihatással lehet környezeti kölcsönhatásra, különböző gazdasági, kulturális szereplők körére is.

- 5) Sajátos irányítási és finanszírozási módszerek: A LEADER programban a decentralizáltság többek között a döntéshozatalban és a rendelkezésre álló források felhasználásában mutatkozik meg. Ez a sajátosság a helyi igényekre reflektál. Az elv alapja, hogy a térség problémáit a helyi szereplők ismerik leginkább, így ők a legkompetensebbek a fejlesztések kidolgozásában és megvalósításában. A helyi igényeket tekintve látjuk, hogy a legnagyobb segítséget a vállalkozóknak és a civil szférának kell nyújtani így a tervezésben is hangsúlyosabban koncentrálunk majd rájuk és a források meghatározása során ennek figyelembevételével fogjuk meghatározni a keretösszegeket. A LEADER alapelve, hogy a helyi akciócsoportban a döntéseknél és minden egyéb területen az üzleti élet és a civil társadalom képviselőinek ugyanannyi szavazati joguk van, mint a közszférának. Ez a sajátos irányítási és finanszírozás "LEADER- módszere", mely kiegyenlíti a megszilárdult hatalmi pozíciókat és erősíti a kiegyensúlyozott hatalommegosztást. Gyakorlatilag a teljes irányítás és döntések meghozatala és végrehajtása a HACS feladatát képezi. A HACS döntéshozó testületében egyik szféra sem rendelkezik a szavazati jog többségével és ezt a működés alatt folyamatosan biztosítjuk a továbbiakban is. A döntéseket az érintettekhez legközelebbi szinten, azok együttműködésével hozzuk meg. Az programkidolgozás és a végrehajtás során az önkéntesség és az aktivitás jellemzi a szereplőket. A szubszidiaritás segíti a részvétel növelését és a helyi erőforrások mozgósítását.
- 6) Hálózatépítés, együttműködés: A LEADER HACS és a partner szervezetek közötti hálózatok meglétének alapja a helyi tapasztalatok, jó gyakorlatok és eredmények terjesztése, cseréje, a tudás, akár a munkamódszerek továbbadása. A hálózatépítés hozzájárul az elszigeteltebb térségek, gazdasági szereplők integrálásához és fejlesztéséhez. Az előző évek tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a hálózatépítés közvetlen hatása a tapasztalatcsere, és a partnerség erősödése. A bevált gyakorlat átadásán túl megvalósul az innováció terjesztése és a levont tanulságok felhasználása is. Jelenleg a HACS területén a helyi önkormányzatok együttműködése meghatározó a vállalkozásokkal és civil szervezetekkel. A két vagy több szervezetet magában foglaló együttműködési projektek további többletértéket teremthetnek, hiszen a kritikus tömeg és a kiegészítő jelleg olyan tényezők, amelyek révén az akciócsoportok által egyedül el nem érhető eredmények is lehetővé válnak. Területi elhelyezkedésünket tekintve szerencsésnek mondhatjuk magunkat, mert 30 km-es körzetben három HACS-csal is határosak vagyunk, elmondható, hogy szoros együttműködés jellemez bennünket az Abaúj LEADER Egyesületével és a Borsod-Gömör-Torna Egyesületével. Időszakos információcsere, megbeszélés, személyes és telefonos kapcsolattartás szerves része lett életünknek. Ezért a további együttműködés mondhatni, hogy garantált, viszont törekedni fogunk a jövőt illetően, hogy konkrét terveket, projekteket, fejlesztési célokat közösen meg tudjunk valósítani.
- 7) Helyi partnerség(ek), HACS-ok helyi szintű szerepvállalása: A partnerségek központi szerepet töltenek be a LEADER programban. A HACS által koordinált stratégia megfogalmazása és megvalósítása a különböző szervezetek és ágazatok képviselői együttműködésében valósul meg, kiemelve a kölcsönös érdekeken alapuló partnerségek kialakítását. A Leader-megközelítés egyik legfontosabb sajátossága, hogy a döntéseket nem közhivatalok, hanem egy tágabb körű helyi partnerség hozza, amelyben a helyi önkormányzatok részt vesznek ugyan, de nem rendelkeznek többségi szavazattal. A HACS-ban a közösségi részvételt azzal lehet fokozni, ha minden érdekelt fél részt vehet az akciócsoportban, és ha abban az összes fontosabb helyi szereplő képviselve van. A tagsághoz bármikor lehet csatlakozni, korlátozásmentes tagfelvétel fogalma az alapszabályban rögzítésre került. A HACS-nak a jövőben is feladata, hogy kialakítsa és meg is valósítsa a helyi

fejlesztési stratégiát, döntéseket hozva a források megtervezésétől a felhasználásáig. A feladat nem más, mint összegyűjteni, egyesíteni és ösztönözni az elérhető emberi erőforrásokat a közszférából, a magán-, a civil- és az önkéntes szférából. A kapcsolódási pontok felismerésével, közös projektek és több szektort érintő akciók révén összekötjük a helyi résztvevőket, így megvalósul a térségi szinergia és elérhető a gazdasági versenyképesség növeléséhez szükséges kritikus tömeg.

Irányadó jogszabályok:

- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2021/1060 RENDELETE az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra, az Igazságos Átmenet Alapra és az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a határigazgatás és a vízümpolitika pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2021/2115 RENDELETE a közös agrárpolitika keretében a tagállamok által elkészítendő stratégiai tervhez (KAP stratégiai terv) nyújtott, az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által finanszírozott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1305/2013/EU és az 1307/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről

2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése

2022 év végén az Irányító Hatóság előkészítette a 2023-2027-es programozási időszakra vonatkozó KAP Stratégiai Tervhez fűződő Helyi Fejlesztés Stratégiák Elkészítése Útmutatót, ennek megfelelően elkezdődött a helyi fejlesztési stratégia kidolgozása, térségben érintett településeken lévő potenciális pályázókkal való egyeztetés.

A HACs irodában, számos alkalommal történt egyeztetés az érdeklődőkkel, pályázókkal. Az elmúlt hónapokban is vállalkozók, városvezetők mondták el véleményüket és átbeszéltük velük az új HFS megalkotásának irányait. A pályázók a munkahelyteremtést, a vállalkozók támogatását és a közösségépítő rendezvények fontosságát hangsúlyozták.

A munkaszervezet irodájában számos alkalommal történt egyeztetés a 2022. november- 2023. szeptember időszakban. Önkormányzati oldalról is történtek egyeztetések Onga, Nagykinizs, Gesztely Önkormányzatainak képviselőivel a fejlesztési célok meghatározása kapcsán. A következő programozási időszak vonatkozásában egyöntetűen azt nyilatkozták, hogy közösségi rendezvényekre, és ehhez kapcsolódó eszközbeszerzésre nagy szükség van. Kiemelten fontosnak tartják a hátrányos helyzetű lakosság számára biztosított találkozási-szórakozási lehetőséget, ahol a szegénység és az abból adódó negatív életérzés, ha rövid időre is, de feledésbe merülhet. A vállalkozói szektorból érkező pályázókkal történő egyeztetéseket követően az alábbi kérés fogalmazódott meg: A vállalkozói szektornak fokozatosan kiírt és esetleg egymásra épülő pályázati lehetőségekkel biztosítsuk a fejlődést, a pályázati ciklus végéig több alkalommal, egymásra épülve jelenjenek meg a felhívások, így azokkal követni tudják a (világ)gazdasági irányokat, az adott vállalkozás aktuális fejlesztési igényeit, mely igények pályázat általi kielégítése egy biztos lábakon álló, rentábilis működéshez járulna hozzá, mely hosszú távú fenntartás alapjait biztosítja majd számukra.

A Rákóczi Leader Egyesület tagjai között található Palánta Közhasznú Alapítvány képviselője is számos olyan területre és intézkedési lehetőségre hívta fel a figyelmünket, melyek tevékenyen hozzájárultak a HFS megalkotásához. Fontos célként emelte ki a roma szervezetek, kisebbségi önkormányzatok részére nyújtandó források biztosítását, főleg rendezvények támogatásának formájában.

A szakszói eljárás Gyerekesély pályázatának/komplex telep program szakmai vezetője is bevonásra került a hátrányos helyzetű csoportok kapcsán. A javasolt iránymutatás a szegregáció leküzdésének, esélyegyenlőség elősegítésének céljaként a munkahelyteremtés és az alul iskolázottság enyhítésére való intézkedési javaslat, képzések segítése.

Az alábbi táblázatban látható ütemben kerültek kidolgozásra a 2023-2027 időszakra tervezett HFS részletei:

	Helyszín	Dátum	Témák	Részt vevők száma
Fórumok	3800 Szikszó, Rákóczi út 33. (RLE Tárgyalóterme)	2022.11.16.	HFS tervezéssel kapcsolatos tapasztalatcsere	17 fő
	ONLINE fórum	2022.12.15.	HFS tervezéssel kapcsolatos tapasztalatcsere	6 fő
	ONLINE fórum	2022.12.19.	HFS tervezéssel kapcsolatos tapasztalatcsere	4 fő
	3800 Szikszó, Rákóczi út 33. (RLE Tárgyalóterme)	2023.05.12.	HFS tervezési fórum	14 fő

Munkacsoporti/ Tervezői ülések, megbeszélések	3292 Adács, Rákóczi út 18. (Észak- Magyarországi LEADER HACS regionális értekezlet)	2022.06.08.	2024-2027 időszak: HFS tervezés folyamatának elindítása	34 fő
	3000 Hatvan, Balassi Bálint út 5. (Észak- Magyarországi régió Helyi Akciócsoportjainak regionális értekezlete)	2022.11.08.	Leader Program 2023-2027 előkészítése	43 fő
	1223 Budapest, Herman Ottó Intézet (Leader Szakmai Rendezvény)	2022.12.14	Leader Program a 2023-2027 időszakban – KAP Hálózat bemutatása	100+
	3800 Szikszó, Rákóczi út 33., (Elnökségi ülés, Közyűlés)	2022.12.15.	A Rákóczi Leader Egyesület új Fejlesztési Stratégiájához kapcsolódó egyeztetés	15 fő
	3000 Hatvan, Balassi Bálint u. 3-5. (Észak- Magyarországi LEADER HACS regionális értekezlet)	2023.03.29.	LEADER KAP ST tervezés eddigi tapasztalatai	37 fő
	6000 Kecskemét, Ipoly u. 1/A (Személyes egyeztetés)	2023.04.05.	A megküldött HFS tervezet kapcsolódó	3 fő

			személyes egyeztetés	
	3800 Szikszó, Rákóczi út 33., (Elnökségi ülés, Közgyűlés)	2023.04.28.	Egyeztetés a Rákóczi Leader Egyesület Helyi Fejlesztési Stratégiája kapcsán, Tájékoztatás a 2023.03.29-én megrendezésre került Regionális Értekezleten elhangzottakról	19 fő
	3530 Miskolc, Meggyesalja u. 1. (B.A.Z. Vármegyei Akciócsoportjainak Értekezlete)	2023.06.27.	HFS tervezés, egyeztetés az Irányító Hatósággal	9 fő
	3800 Szikszó, Rákóczi út 33., (Elnökségi ülés, Közgyűlés)	2023.07.17.	Tájékoztatás és egyeztetés a 2024-2027 időszak Helyi Fejlesztési Stratégiája kapcsán	14 fő

3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása

A KAP ST-ben foglaltak szerint - folytatva a 2014-2020-as programozási időszak gyakorlatát - a LEADER beavatkozás területi hatálya lefedi az ország összes vidékinek minősülő települését. A HFS-sel lefedni kívánt terület lakosságszáma minimum 10 ezer fő és maximum 150 ezer fő lehet, és egy település csak egy HACS-hoz tartozhat.

a) A lefedni kívánt települések mérhető jellemzői, összefoglaló adatai (pl. területméret, lakosságszám).

A Rákóczi Leader Működési területe földrajzilag Borsod-Abaúj-Zemplén megyén belül található. Az RLE hét települése közül öt (Szikszó, Alsóvadász Aszaló, Nagykinizs, Szentistvánbaksa) a Szikszói, kettő (Gesztely, Onga) település pedig a Miskolci járásban van. A 7 település területe összesen: 157,93 m², összes lakosságát tekintve: 16.814 fő (2022. december 31. adatok alapján, forrás: <http://www.teir.hu>).

A szikszói járáshoz 24 település tartozik, ezek közül csak Szikszónak van városi rangja. A járás területe 291 km², Lakosságszáma 17.343 fő. A járás a Cserehát dombságon helyezkedik el, a 3-as fő út, valamint a Bódva és a Hernád folyók völgye között.

A Miskolci járás területe 859,4 km², 7 város és 32 község tartozik hozzá, lakosságszáma 225.174 fő, ezzel az ország legnépesebb járása.

b) Korábbi együttműködések, megvalósult közös projektek, összefogások.

A Rákóczi Leader Egyesület a 2014-2020 tervezési időszakban több szervezettel is együtt dolgozott, a formális együttműködésben részt vett többek közt az Abaúj Kapuja Alapítvány, akivel közösségi programokon keresztül, hagyományőrző napokat tartott. Ennek keretében hagyományőrző disznó vágáson vett részt, továbbá a szikszói

borkultúra felélesztése céljából borversenyek kerültek megrendezésre. Ezen együttműködések nem korábban megítélt támogatási összegekből kerültek finanszírozásra. Az együttműködések meghívásos módon valósultak meg, melyek az RLE számára nem jártak költséggel. Ezeken a rendezvényeken a Munkaszervezet dolgozói vettek részt, és népszerűsítették az RLE célkitűzéseit, stratégiáját.

Részt vett az Egyesület 2022-ben egy, a Borosod megyei járások részére rendezett Identitás Roadshow-ján is, ahol külön meghívásnak tett eleget a Rákóczi Leader Egyesület. Ezen rendezvényen lehetőség nyílt a LEADER elvek megismertetésére, a LEADER népszerűsítésére.

Projekt rövid összefoglalója	Részt vevő tagok	Megítélt támogatási összeg	Megvalósítás állapota

c) Személyes kapcsolattartást, segítségnyújtást elérhetővé tevő központ(ok) stb.

A Rákóczi Leader HACS irodája 3800 Szikszó II. Rákóczi Ferencz út 33. sz. alatt található, itt végzi tevékenységét. Az irodában egy munkaszervezet vezető és egy pályázati referens kolléga látja el a feladatokat. Az irodában személyes kapcsolattartásra heti 5 napon keresztül, reggel 8 és 16 óra között van lehetőség, ahol az érdeklődők részére tájékoztatást nyújt munkaszervezetünk az aktuális pályázati lehetőségekről, továbbá a már folyamatban lévő támogatási kérelmek aktuális feladataihoz tartozó teendőkről is tájékozódhatnak a megjelent képviselők. Információt, és az aktuális hírekről tájékoztatást kaphatnak továbbá az érdeklődők a Rákóczi Leader hivatalos honlapján (<https://rakoczileader.hu>) vagy telefonon.

4. Horizontális célok

4.1 Esélyegyenlőség

A HFS tervezésekor kiemelt szempont az esélytudatosság kifejezése, a helyi szintű kapacitásfejlesztés, a vidéki szereplők bevonása, aktivizálása közösségi akciók, szemléletformálás, amely magában foglalja az esélyegyenlőség, a társadalmi befogadás és a szegénység elleni küzdelem témájú érzékenyítést, kapacitásfejlesztést.

A dokumentum nem közvetít szegregációt, valamint törekszik csökkenteni az egyes csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.

Kiemelt fontosságú a megkülönböztetés mentes kiválasztási rendszer: a HACS döntéshozó testületében (amely alatt a Helyi Bíráló Bizottságot értendő) legalább egy nő és legalább egy fiatal személy (legfeljebb 41. életévét még be nem töltött személy) szerepel.

Az EU alapelveinek mentén egyaránt biztosítani kell mindenki számára a minőségi, fenntartható és megfizethető szolgáltatásokhoz való egyenlő és időben történő hozzáférést, különös tekintettel, a fogyatékkal élők, a gyermekek és a hátrányos helyzetű csoportokra.

Az esélyegyenlőség minden állampolgár számára fontos érték. Az esélyegyenlőség érvényesítése nem pusztán követelmény, hanem hosszú távú érdek, hiszen azt a célt szolgálja, hogy mindenkinek esélye legyen a munkavállalásra, a karrierre, a jó minőségű szolgáltatásokra - függetlenül attól, hogy nő vagy férfi, egészséges vagy fogyatékkal él, milyen a származása vagy az anyagi helyzete.

Az esélyegyenlőség megvalósításának alapfeltétele a diszkrimináció mentesség, a szegregáció mentesség. Akciócsoportunk minden diszkriminációtól mentesen hoz döntést és segíti a működési területen élőket. Számos rendezvény valósult meg az elmúlt időszakban, melyeken egyaránt részt vettek magyarok, romák, nők, férfiak, fogyatékkal élők, fiatalok és idősek is.

Az Leader program adta lehetőségeknek a hátrányos helyzetű csoportokra is irányulnia kell, akik számára a sikeres élet és társadalmi integráció esélye a helyi társadalmat célzó fejlesztések és beruházások ellenére is korlátozott marad.

Az új helyi fejlesztési stratégia megalkotásakor kiemelt figyelmet kell fordítani:

- az **egyenlő bánásmód** követelményének érvényesítésére a helyi bíráló bizottság döntéshozatalában (Egyesületünk Helyi Bíráló **Bizottságában jelenleg is 1 fő, 50 év alatti női tag található**, továbbá egy tag a Palánta Közhasznú Alapítványhoz tartozó Abakusz Szakképző Iskola vezetője, mely iskolában közel százszázalékos arányban roma nemzetiségű diákok tanulnak),
- a munkaerő-piaci **szegregáció visszaszorítására**, a hátrányos helyzetűek **munkaerő-piaci hátrányainak csökkentésére**, foglalkoztatási **esélyeik javítására**, - munkahelyteremtő felhívások segítségével
- a hátrányos helyzetű csoportok tagjai részvételének elősegítésére a rendezvényeken, – civil szervezetek ösztönzése rendezvények tartására
- munkanélküliek elhelyezkedésének ösztönzésére, - vállalkozóvá válás ösztönzését célzó felhívásokkal
- a meglévő és induló **vállalkozások hatékonyságának javítására** és a vállalkozói kedv fokozására, - vállalkozásfejlesztést támogató felhívásokkal
- hagyományos kézműipari, kisipari mesterségekkel történő megismertetést célzó programok, rendezvények támogatására,
- a **romák, a nők, a megváltozott munkaképességűek**, valamint a **fogyatékkal élők munkaerő-piaci esélyeinek javítására**

Az esélyegyenlőség megteremtése érdekében a helyzetelemzés mellett, képzett és felkészült, a probléma iránt érzékeny, elkötelezett munkatársakat biztosítunk a helyi akciócsoportban. A munkaszervezet korábbi vezetője, Köhalmi Mónika a 2020-as és 2021-es évben a Szikszói járásban zajló Integrált térségi gyerekprogramban aktívan közreműködött, mint megbízott koordinátor. A projekt célja, hogy a Szikszói Járás, jellemzően hátrányos helyzetű településein élő gyerekek és szüleik számára olyan lehetőségeket teremtsen, amelyek a gyermekszegénység hatásainak csökkentését irányozzák elő. Térségi programjaik az egészségügyi, ifjúságsegítő, munkaerő-piaci, prevenciós, kortárssegítő, kulturális, pedagógiai és szociális szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést biztosítja a járási szakemberek és intézmények segítségével.

Az RLE esélyegyenlőséggel kapcsolatos tevékenysége folyamán mindent megtesz annak érdekében, hogy az egyes projektek kidolgozásában az érdekelt civil szerveződések is aktív szerepet vállaljanak, elősegítve ezzel a hozzánk tartozó községek lakosságának ilyen irányú szemléletváltását is. Ennek eszközei a támogatás és a jó gyakorlatok bevezetése, bemutatása.

A romák által nagy arányban lakott településeken az elkövetkező időszakban nagy figyelmet kell fordítani a nemzetiségi önkormányzattal való egyeztetésre, illetve részvételüket erősíteni az egyes szakmai programokban.

4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem

A HFS olyan tevékenységeket támogat, amelyek tiszteletben tartják az EU éghajlat- és környezetvédelmi normáit, prioritásait, és előtérbe helyezik a fenntarthatósági alapelveket, és hozzájárulnak megvalósulásukhoz.

A fenntarthatóság szempontjainak való megfeleltetés a stratégiában jól nyomon követhető az alábbiak alapján:

- a HACS a környezeti **fenntarthatóság elveinek megfelelő projektjavaslatot részesítheti támogatásban** → A projekttervek pontozásakor a 'Fenntarthatóság' szempontra adható maximális pontszám 6 pont, továbbá a fenntarthatóság szerves részét képező megújuló energiák alkalmazására (környezeti fenntarthatóság) is további 20 pont kapható a 100-ból.
- a **környezeti erőforrások erősítése** → a HACS a fiatalok megtartására, a letelepedésük erősítésére több szempontból is hangsúlyt fektet: rendezvények támogatása, ezzel a helyi közösségi kohézió erősítése; munka által helyhez kötés: vállalkozóvá válás ösztönzésére és meglévő vállalkozások munkahelyteremtő beruházásainak támogatására irányuló felhívásokkal
- **lakókönyezet élhetővé válása** → Olyan felhívások alkotása, ahol a települési önkormányzatok célzott támogatást kaphatnak **közösségi terek létrehozására**, felújítására, **okos falu kialakítására**, továbbá közösségi rendezvények lebonyolítására

- **energiatakarékos eszközbeszerzések** → a projektek kiírásánál és pontozásánál a munkaszervezet kiemelt figyelmet szentel arra, hogy az adott projekt során megvalósuljon az **energiatakarékos eszközbeszerzés**, a keletkező hulladékok minimalizálása, az anyag-, és energiatakarékosság, a szelektív hulladék gyűjtés, a takarékos vízfelhasználás, valamint a veszélyes hulladékok kezelése is biztosított legyen

a projekt környezetre gyakorolt hatása → támogatja a természeti értékek, a biológiai sokféleség, a genetikai állomány megőrzését

5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

A Rákóczi Leader Egyesület a 2014-2020-as időszakát tekintve 8 felhívást jelentetett meg (6. sz. melléklet). A felhívások megalkotásakor törekedett arra, hogy egy-egy felhívás ne csak egy szférát érintsen, illetve ne csak egyféle tevékenységre lehessen pályázni. Így jelen összegzés is bár egy-egy szempontot ragad ki, de a teljes kép csak a teljes értékelés végére látható.

- Eredményes intézkedések: HACs működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
Helyi szintű gazdaságfejlesztés	VP6-19.2.1.-72-2-17	21 db	3 db	39.000.000 Ft	58,61 %
Versenyképesség növelése a mikro- és kisvállalkozói szektorban	VP6-19.2.1.-72-3-17	50 db	12 db	56.000.000 Ft	87,74 %
Helyi gazdaságfejlesztés támogatása (munkahelyteremtő felhívás)	VP6-19.2.1.-72-7-20	17 db	7 db	54.764.013 Ft	82,30 %
Helyi közösségi és gazdasági fejlesztések támogatás	VP6-19.2.1.-72-8-21	65 db	31 db	75.725.981 Ft	233 %

Mind a négy felhívás esetén lehetőség volt eszközbeszerzésre, építésre, felújításra és rendezvényszervezésre is.

Az egyes szférák által elnyert támogatási összegek aránya:

- Civil: 0,55%
- Önkormányzat: 23,40%
- Vállalkozás: 76,05%

Az első két pályázati felhívás kapcsán (2. és 3. számú felhívás) még mérsékelt volt az érdeklődés. Ez annak volt köszönhető, hogy egy viszonylag újnak mondható Akciócsoport révén, még nem voltak meg a bevett gyakorlatok a felhívások népszerűsítésére, továbbá a munkaszervezet működése is lassabb volt a kezdeti időszakban. Miután a kezdeti nehézségek elhárultak, további két új felhívás jelenhetett meg (7. és 8. számú), melyek már kiforrottabb részletességgel elkészült, fórumokon népszerűsített felhívások voltak. A 7. számú felhívás azonban még így sem volt teljes sikernek mondható, hiszen a célzottan munkahelyek létrehozására kiírt felhívás nem volt eléggé vonzó ahhoz, hogy azért cserébe 3-5 évre vállalják a pályázók plusz egy fő alkalmazását. Mindezek mellett nehezítette a pályázói kedvet az ebben az időszakban jelentkező gazdasági visszaesés és ennek hatására a vállalkozók, nem mertek ilyen jellegű vállalásokat tenni és inkább nem pályáztak. A Rákóczi LEADER Egyesület indikátorai között szerepel 5 fő, a helyi felhívások keretében támogatott projekt által létrehozott munkahely, mely indikátort a fent leírt problémák miatt

nehezen sikerült elérnie a HACSNak. Ebből a tapasztalatból kiindulva a következő ciklusban egy pályázat keretein belül nem csak meglévő vállalkozások új munkahelyek létrehozására ösztönző felhívást kíván a HACS alkotni, hanem **tovább fejlesztve** az előző ciklus felhívását, kombináltan, ösztönözni kívánja a magánszemélyek vállalkozóvá válását, illetve új vállalkozások indítását is. Ez a lehetőség nem csak a vállalkozóvá válás (és ezzel együtt a munkahelyteremtés) lehetőségét adja meg a helyi lakosságnak, hanem ezzel párhuzamosan a helyben működő új vállalkozó várhatóan kisebb eséllyel költözik el akcióterületünkről, tehát az elvándorlás mértéke is csökkenhet. Az utolsó, 8. számú felhívás 2021-ben jelent meg. Kezdetben a keretösszege 75.725.981 Ft volt, azonban a korábbi felhívásokból maradt források, a végre nem hajtott, nyertes projektekből támogatási összegek mind allokálásra kerültek ezen felhívásra, így az 2022 augusztusában újra megnyitásra került 186.528.990 Ft-os keretösszeggel. Jelen felhívás volt a 2014-2020-as ciklus legsikeresebbje. 2023.09.30. napjáig 65 db támogatási kérelem érkezett be, ezekből 28 már támogatói okirattal rendelkezik 198.537.299 Ft összegben.

- Továbbfejlesztendő intézkedések: HACS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
A civil szektor társadalmi célú fejlesztése	VP6-19.2.1.-72-4-17	9 db	4 db	30.750.000 Ft	18,98 %
Hagyományörző, társadalmi összetartozást erősítő programok szervezése	VP6-19.2.1.-72-5-17	24 db	11 db	44.000.000 Ft	71,66 %
A felzárkózást segítő és a szegénység enyhítését célzó programok megvalósítása	VP6-19.2.1.-72-6-17	4 db	2 db	14.929.567 Ft	51,37 %

Három olyan – tovább fejlesztendő -felhívás jelent meg a programozási időszakban, melyekben a civil szervezetek erősítése, a felzárkózás elősegítése, továbbá a hagyományörzés volt az elsődleges szempont. Ezekre összesen 37 db támogatási kérelem érkezett be, melyekből 17 támogatásban részesült. Ezekben alapítványok pályázhattak eszközökre és rendezvényszervezésre, vállalkozók, vállalkozások, önkormányzatok és civil szervezetek nyújthattak be támogatási kérelmet építésre, eszközbeszerzésre és rendezvények lebonyolítására, továbbá rendezvényekhez kapcsolódó infrastruktúra biztosítására, és hagyományörző, tehetséggondozó rendezvények lebonyolításához szükséges számítástechnikai eszközök beszerzésére. A három felhívásról összességében elmondható, hogy 47,33%-os megvalósítás történt. Ez a százalékos arány önmagában rossz eredményt mutat, azonban az egyetlen indok, amiért ez az arány lett a végső az, hogy a civil szervezetek a kezdeti időszakban nem voltak képesek minőségi pályázatot benyújtani, habár a TK-k céljai jók voltak. Csak az elmúlt 2-3 évben lettek úgymond esélyes pályázók a civil szektor képviselői, köszönhetően a továbbképzéseknek, és annak, hogy az RLE egyesület számos fórumot tartott számukra, ahol segítséget kaphattak a TK-k szakszerű benyújtásához. Az is jól megfigyelhető, hogy két felhívás kapcsán bár volt lehetőség a közszférából és egyházi szektorból is támogatási kérelmek benyújtására, végül a három pályázati felhívás tekintetében a támogatási összegek 68 %-át civil szervezetek, a maradék 32%-ot pedig helyi önkormányzatok, illetve bevett egyházak nyerték el. A fent leírt tapasztalatokból kiindulva, az elkövetkező programozási időszakban egy olyan felhívás meghirdetését tervezzük, amely a korábbi három „összegyűrésével” a felzárkózás elősegítésére, hagyományörzésre, a civil szervezetek erősítésére fókuszál, együttműködésben a helyi egyházakkal és önkormányzatokkal. A fent említett három felhívásból a 2014-2020-as pályázati ciklusban közösségi házak eszközbeszerzése, hagyományörző rendezvények lebonyolítása, városi közösségi rendezvények, roma

kulturális napok, és számos eszközbeszerzés – köztük szegregátumok területén létesített játszóterek eszközbeszerzése- valósulhatott meg.

- Eredménytelen intézkedések: HACS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
Turisztikai szolgáltatások fejlesztése	VP6-19.2.1.-72-1-17	14 db	2 db	42.000.000 Ft	30,66%

A programozási időszak 8 felhívása közül egy volt, amelyik célzottan, csakis turisztikai célú projektek végrehajtására került meghirdetésre. A felhívás kizárólag eszközbeszerzésre és immateriális javak beszerzésére adott lehetőséget, kihagyva az építés-felújítás lehetőségét. Ez a felhívás egyáltalán nem volt népszerűnek mondható. Az eredetileg 42 millió forintos keretösszeggel indított programban mindösszesen 12,87 millió forint került lekötésre, tehát a keretösszeg 30,66%-a. Mindez annak köszönhető, hogy az RLE által lefedett területen egyáltalán nincs jelen hangsúlyosan a turizmus. Ezért is tervezi a Rákóczi Leader Egyesület, hogy külön, a turizmusfejlesztést célzó felhívás nem kerül meghirdetésre, ehelyett a gazdaságfejlesztést célzó felhívásunk keretein belül lesz lehetősége a turisztikai területeken tevékenykedő vállalkozásoknak a pályázásra.

Összegezve a leírtakat, a munkaszervezet fő feladata a 2023-2027-es ciklusban a korábbi felhívások átalakítása lesz a tapasztaltak és a HFS-ben lefektetett elvek mentén. A korábbi 8 felhívást hatékony átdolgozásával 4-5 olyan felhívást szükséges alkotni, melyek minden szférát lefedve, célirányosan, hatékonyan tudják támogatni a pályázókat a fejlesztési stratégiában lefektetett fejlesztési prioritások, célok mentén.

6. Külső koherenciák azonosítása

A tevékenységszintű lehatárolás alapjai:

Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

A támogatáspolitikai programok koordinációjának két alapvető eleme a lehatárolások meghatározása (a potenciálisan átfedő területek kettős finanszírozásának elkerülése érdekében) és a beavatkozások közti lehetséges szinergiák (egymást erősítő hatások) tudatos tervezése.

A HFS elsősorban a tevékenység, másod sorban pedig a projektszintű lehatárolásokat részesíti előnyben annak érdekében, hogy ne a programszinteken rögzített és így nehezen módosítható, rugalmatlan feltételek határozzák meg egyes felhívások és projektek támogathatóságát, csökkentve annak kockázatát, hogy célcsoportok, fejlesztési igények maradnak finanszírozás nélkül a rugalmatlan szabályok miatt.

Tekintettel arra, hogy a LEADER Programon keresztül támogathatóak olyan projektek, amelyek a léptékük, vagy a tevékenységi körük miatt máshonnan nem juthatnak fejlesztési forrásokhoz, viszonylag kisebb komplementer halmaz értelmezhető az átfedések tekintetében.

KEHOP Plusz

A KEHOP Plusz többek között vízgazdálkodással és katasztrófakockázat-csökkentéssel, környezet- és természetvédelemmel, megújuló energiagazdasággal, klímasemlegességre való igazságos átállással, továbbá körforgásos gazdasági átállással foglalkozik.

A természetvédelemmel összefüggő beruházások esetében a KAP Stratégiai Terv elsősorban mezőgazdasági területekre, míg a KEHOP Plusz természetvédelmi területekre koncentrál, ahol például a Natura 2000 területek között lehetne átfedés, mely azonban projektszinten kezelhető.

TOP Plusz

A program Magyarország kevésbé fejlett régióinak és fejlett régiójának számító Budapest területi alapú fejlesztéseit támogatja, kiemelt figyelmet fordítva a legkevésbé fejlett régiók és elmaradott térségek fejlesztésére. Elsősorban helyi önkormányzati fejlesztéseket támogat, fejlesztési tematikája ennek kapcsán kiterjed a gazdaságélénkítés, munkahelyteremtés és -bővítés, valamint a népességmegtartás és családvédelem térségi és helyi feltételeinek biztosítására, így a helyi gazdaságfejlesztésre és foglalkoztatásra, a helyi turizmusra, a települési infrastruktúra, településüzemeltetés és helyi közszolgáltatások fejlesztésére.

A korábbi szabályozás, mely szerint 10.000 fő feletti településeket a TOP, 10.000 fő alatti településeket a VP keretében támogatnak a programok, jelenleg nem része a szabályozásnak. A TOP Plusz és a KAP Stratégiai Terv is támogatja a vidéki térségeket. Ez lehetőséget nyújt arra, hogy a két forrás összehangolásával az egyes projektek egymás hatását megsokszorozva, a teljes értéklánc mentén biztosított lehessen a fejlesztések finanszírozása. A szinergia lehetőségek hatékonyabb kihasználása érdekében koordinációs mechanizmust működtetünk a két program között, miszerint a vidékfejlesztési beavatkozások esetében a szinergia helyi szintű megvalósításáért felelős szervezetek, a LEADER HFS-ek felülvizsgálata során vizsgálatra kerül az érintett megye Integrált Területi Programja.

A KAP Stratégiai Terv és a TOP Plusz program közötti lehatárolás

A KAP ST és a TOP közötti lehatárolást megkönnyíti, hogy két program időbeli csúszása miatt a TOP Plusz pályázatok legtöbb esetben jóval előbb megjelennek, mint a KAP kiírások, így ritkán fordulhat elő, hogy két kiírás egyszerre, vagy közel egymáshoz nyílik meg.

EFOP Plusz

Az EFOP Plusz prioritások lefedik a köznevelési, az egészségügyi, a társadalmi felzárkózási, szociális, család- és ifjúságügyi, társadalmi innovációs, valamint leginkább rászoruló személyeket támogató intézkedéseket.

Az EFOP Plusz társadalmi felzárkózási prioritási tengelyén, tervezetten a termelő-műhelyek kerülnek támogatásra, míg a KAP Stratégiai Terv keretében a társadalmi vállalkozások fejlesztésére allokálnak forrást. A jelenlegi tervek alapján a termelőműhelyeket bármilyen szektorhoz kötődően létre lehet hozni, akár mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódóan is, továbbá az intézkedésben a támogatást igénylők között - szektorokra vonatkozó korlátozás nélkül - megjelennek a nonprofit gazdasági társaságok, valamint civil szervezetek is.

GINOP Plusz

GINOP Plusz elősegíti, összhangban a vonatkozó uniós stratégiákkal a magyar vállalkozások technológiaváltásához, digitalizációs és innovációs képességeinek megerősítését, valamint hozzájárul a munkavállalók képzéséhez, termelékenységük és hozzáadott értékük növelése érdekében.

A Partnerségi Megállapodás alapján a vállalkozásfejlesztést a GINOP Plusz támogatja. 2020-tól a GINOP hagyományos vállalkozásfejlesztési támogatásaiban az élelmiszeripari vállalkozások kizárásra kerültek, ezek 2021-2022-ben a VP-ből, 2023-2027-ben pedig a KAP Stratégiai Tervből kaphatnak támogatást.

DIMOP Plusz

A DIMOP Plusz egységes szolgáltatási rétegeken keresztül, adatintenzív megközelítésben járul hozzá az egyes szakpolitikai feladatok digitalizációs beruházásaihoz és ilyen módon átfogó megoldásokat támogat, amelyek egy-egy ágazati célkitűzés megvalósulása mellett egységesen támogatják a digitális transzformáció folyamatát. A DIMOP Plusz jellemzően országos léptékű beruházásokra fókuszál és elsősorban nem mezőgazdasági / vidékfejlesztési témájú fejlesztések végrehajtását tervezi, mégis több szinergia lehetőség azonosítható a két program között. Releváns: a DIMOP Plusz pluszponttal támogatja azokat a fejlesztéseket, amelyek egy, a KAP Stratégiai Terv által finanszírozott okosfalú stratégiával vannak összhangban.

IKOP Plusz

Az IKOP Plusz felelős a magyarországi közlekedési helyzet fejlesztéséért, ami magába foglalja a kötőtpályás, közúti, kerékpárúti és kikötői beruházásokat. Az IKOP Plusz fejleszteni fogja a vidék elérhetőségét is biztosító közlekedési hálózatokat.

Magyar Falu Program (MFP)

A Magyar Falu Program (MFP) a településhálózat több mint 90 százalékát, és a népesség mintegy harmadát adó, 5000 főnél nem nagyobb lakosságszámú kisvárosok és községek fejlesztését támogatja a következő területeken: vidéki szolgáltatások és infrastruktúra fejlesztése, vidéki civil közösségek támogatása, kistelepülésen élők lakhatási feltételeinek javítása, alsóbbrendű úthálózat fejlesztése hazai forrásból, valamint falusi mikrovállalkozások támogatása uniós (GINOP Plusz-1.2.2-22) forrásból.

A nagymértékű átfedési lehetőségek okán alkalmazzuk a projektszintű lehatárolásokat.

Vármegyei Integrált Területi Programok

Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye Integrált Területi Programja

A Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei ITP 2021-27 dokumentuma illeszkedik a Területfejlesztési Programhoz, másrészt a finanszírozást biztosító Terület- és TOP Pluszhoz és annak vonatkozó prioritásainak céljaihoz.

A program a vármegye területi alapú fejlesztéseit támogatja. Elsősorban helyi önkormányzati fejlesztéseket támogat, fejlesztési tematikája ennek kapcsán kiterjed a gazdaságélénkítés, munkahelyteremtés és -bővítés, valamint a népességmegtartás térségi és helyi feltételeinek biztosítására, a helyi turizmusra, a települési infrastruktúra fejlesztésére. Az ITP és a KAP ST is támogatja a vidéki térségeket, ez lehetőséget nyújt arra, hogy a két forrás összehangolásával az egyes projektek egymás multiplikátor hatását megsokszorozza, így eredményesebb lehessen a fejlesztések kimenetele. A szinergia lehetőségek hatékonyabb kihasználása érdekében a két program között összefűzést alkalmaztunk, miszerint a vidékfejlesztési beavatkozások esetében a szinergia helyi szintű LEADER céljainak meghatározásakor (HFS célok) vizsgálatra került a vármegye Integrált Területi Programja.

Az átfedési lehetőségek okán a projektszintű lehatárolást alkalmazzuk.

7. Helyzetfeltárás

7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása

Térszerkezeti adottságok:

A helyi akciócsoport földrajzilag összefüggő területen, egymással szomszédos vidéki települések összefogásaként alakult meg, azzal a feltétellel, hogy gazdaságilag és szociálisan homogén egységet alkotnak.

A Rákóczi LEADER Egyesület földrajzilag Magyarországon, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található, a HACS irodája Szikszón működik, Miskolctól 15 km-re. Az akcióterület 7 települést foglal magában, melyből 2 (Gesztely és Onga) a Miskolci járás területén, 5 település (Alsóvadász, Aszaló, Nagykinizs, Szentistvánbaksa és Szikszó) pedig a Szikszói járás területén található. A lefedett területileg egybefüggően 157,89 km²-en helyezkedik el, támogatásra jogosult 16.814 fő (<https://www.teir.hu>). A 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet alapján a terület túlnyomó részét képező szikszói járás komplex programmal fejlesztendő járásnak számít. A Rákóczi LEADER Egyesület működési területe a térség három kistáj területén foglal helyet. Ezek a Cserehát dombvidék, Hernád folyó völgye és a Szerencsi dombvidék részei, valamint a Cserehátra terjed ki. A Rákóczi LEADER területéhez tartozó minden település 10.000 fő alatti. A földrajzi homogenitáson kívül a településeket történelmi és gazdasági adottságok kötik össze.

Az akcióterülethez két város kapcsolódik szorosan: Szikszó (5513 fő) és Onga (4712 fő). A térséget javarészt aprófalvak alkotják. Két településen a lakosság még a 300 főt (Nagykinizs: 297 lakos, Szentistvánbaksa: 244 lakos) sem éri el. Két település 2000 fő alatti (Alsóvadász: 1542 lakos, Aszaló: 1883 lakos). Egy település 3000 fő alatti (Gesztely: 2623 lakos). A térség hazánk legelmaradottabb régióinak egyike. A hátrányos helyzet a munkanélküliség kirívóan magas arányában, a népesség elöregedésében, az alacsony iskolai végzettségben, a képzett fiatalok elvándorlásában, a roma népesség közel 17%-os arányában (a kimutatáshoz képest a valós arány 25-30%-os lehet), a gazdaság alacsony teljesítő képességében és az életkörülmények más térségekhez viszonyítva jelentős elmaradásában nyilvánul meg.

A térség elérhetősége az országos átlaghoz hasonló, így átlagosnak nevezhető. A települések elérhetősége azonban meglehetősen vegyes. A 2021-ben átadott M30-as autópálya, mely Miskolcot Kassával köti össze jelentősen megkönnyítette és felgyorsította a megyeszékhelybe való eljutást a 7-ből 5 településnek. Azoknak, akik nem veszik igénybe az autópálya adta lehetőségeket, még mindig ott van a 3. sz. főút, mely gyors bejutást biztosít Miskolcra. A 37-es főút Gesztely és Onga települések mellett halad, így ezeknek a településeknek az elérhetősége, megközelíthetősége jó. A térségi mellékutak döntően Kelet-Nyugat irányúak, minőségük kevésbé megfelelő. A Hernád völgyében fut a folyó jobb partján a Miskolc és Kassa közötti, nemzetközi vasútvonala, amely jelentős teherforgalmat bonyolít. Az elmúlt évtizedben azonban a vasúti személyforgalom egyre csökkenő tendenciát mutat.

Környezeti adottságok:

A lefedett terület éghajlata mérsékelt hűvös, mérsékelt száraz. Erdősültsége alacsony. Jellemző ásványkincs az Aszaló és Alsóvadász térségében megjelenő jó minőségű homok, sóder és betonkavics. A térségben több növényritkaság és védett növény, illetve állat fordul elő. Az Egyesület településeinek mindegyike hegy és dombvidéki településnek számít. A térség három kistáj területén foglal helyet. Ezek a Cserehát dombvidék, Hernád folyó völgye és a Szerencsi dombvidék részei.

Abaúj változatos természetföldrajzi adottságokkal rendelkező tájegységét a Hernád-völgy szeli ketté, ehhez keletről kapcsolódik a Szerencs-köz. Tovább, a Hernád folyótól keletre a Zempléni-hegység vulkanikus eredetű vonulatai emelkednek, nyugatra pedig a Cserehát-domság terül el. E természeti értékekben gazdag tájegységen meghatározó jelentőségű a Szlovákiában eredő, Magyarországon a Sajóba torkolló Hernád folyó, amelynek a teljes hossza 282 folyamkilométer. Ebből 78 km a térségünk területén halad át. A folyó vizét nemcsak öntözésre használják, hanem kisebb vízierőműveket (pl.: Gibárt, Felsődobsza) is építettek rá. Ezen erőművek ipari műemlékként is jelentőséggel bírnak, látogathatóak, jelentős attrakciók.

Egyedi adottságai a vízi turizmus számára (pl.: kajak, kenu) nagyon kedvező terepet kínálnak, hiszen Magyarország folyói közül az egyik legérzékenyebb vadvízi evezés szempontjából, míg teljes hosszában horgászatra kiválóan alkalmas. Nagykinizs és Szentistvánbaksa települések kiemelten érintettek a Hernád folyó adta lehetőségek kihasználásában. Jelenleg is rendszeresen kerülnek megrendezésre kajak-kenu túrák a Hernád Abaúji szakaszán, melynek keretein belül lehetőség van csatlakozni a túrákhoz Nagykinizsen vagy Szentistvánbaksán át. Az elmúlt években kajak táborok indultak Szentistvánbaksán, melyre nagy az érdeklődés, magas létszámmal folynak a táboroztatások.

A folyó mentét övező erdők és rétek számos védett, különleges állat- és növényfajnak adnak otthont. A Hernád folyó teljes hosszában 6-12 km szélességben védettségét a NATURA-2000 területhez való tartozás igazolja. (Lásd 7. sz. ábra) A HACS területét nemzeti parkok határolják (Aggteleki-, Bükk Nemzeti Park). Működési területünkön több vadásztársaság is működik, hazai és nemzetközi vadászok kedvelt vadászati helyszínei hegyvidékeink és lombos erdőink nagyvadas vadászterületei. A térség természeti erőforrásai között kiemelkedő szereppel bírnak a nagy területen elterülő erdők, amelyek fontos szerepet játszanak a talaj, a vízháztartás, a hőmérséklet szabályozásában, s a klíma védelmében. Ezekben túl élőhelyet biztosítanak számos különleges állat- és növényfajnak, s jelentős hatással bírnak a térség idegenforgalmi, turisztikai (például: országos túraútvonalak) adottságaira is. Abaúj területét észak-dél irányban kettészeli a Hernád folyóval párhuzamos folyómeder, mesterségesen kialakított Bársonyos öntözőcsatorna. A csatorna mindkét partján elterülő magas aranykorona értékű földek kiválóan alkalmasak öntözött szántóföldi növénykultúra, valamint kertészet kialakítására. A szépen csengő és nagy múltra visszatekintő gönci barack, mint zamatos gyümölcs és nem utolsósorban a belőle készült gasztronómiai ínyencségek (pl.: pálinka, lekvárok, sütemények) szintén Abaúj kincsei közé tartoznak.

Kulturális erőforrások:

A Rákóczi LEADER Egyesület által lefedett településeken csak elvétve találunk kulturális örökség részét képező épületeket, műemlékeket.

Szikszó településen a református templom nemcsak a középkori Magyarország egy sajátos települési típusának, a mezővárosok építészetének jellegzetes példája, de történelmi múltunknak is jelentős emléke. Bár az első Szikszót említő írásos adatok csak 1280-ból származnak, a templomban végzett régészeti kutatás során ennél az időpontnál egyértelműen korábbi épületmaradványok kerültek napvilágra. Ezek tanúsága szerint a ma is fennálló épület helyén egy kisebb, egyenes szentélyzáródású templom létezett, amely a jelenlegi felépítése során tűnt el. Kétségtelen, hogy ez a jellegzetesen 13. századi alaprajzi formát mutató épület állott fenn 1280-ban is.

Szintén Szikszóhoz kapcsolódik annak pincefaluja, borászati öröksége. Szikszó északi peremén a Magyar-hegy lábánál már a 19. század közepén létezett az a pincesor, amely némileg bővülve és átformálva ma is látható. A 20. század végére a városban egyre kevesebben foglalkoztak borászattal, azonban az elmúlt években újra napirendre került a város borkultúrájának felélesztése, egy új pincefalú kialakítása. A jelenlegi városvezetés elkötelezett a pincefalú létrehozására, a 2022-ben elkészült ITS (Integrált Településfejlesztési Stratégia) is hosszan kitér a borfalú létrehozásának és az ebben rejlő lehetőségek részletezésére. Első lépésként 2022-ben megrendezésre került az I. Szikszói Borfogadás, melynek keretein belül a helyi aktív borászok fogadták az érdeklődőket pincéikben egy kis borkóstolásra és beszélgetésre. Továbbá már több éves hagyományokkal rendelkezik a Szüreti Fesztivál és Plázs nyitó-Juniális rendezvények Szikszón.

Onga QUINTESSANCE hagyományőrző pálinka és párlatverseny: minden évben az Ongai Kulturális Egyesület szervezésében kerül megvalósításra. Az értékelés teljes egészében a pálinka és párlatversenyeken, egyedi 100 pontos rendszer alapján történik. A „Quintessence” még inkább a legjobbak, a legnagyobbak versenye legyen. Az ő termékeikre, véleményezésére fordítsuk a legtöbb időt. Részleteiben mélyebb, átfogóbb, sokrétűbb, részletesebb és még objektívebb visszajelzést kapjanak a nevezett mintáikról az arra érdemesek. Többek között meghirdetésre került a női magánfőző cím, Növelték a champion díjak értékét! Tényleg csak a legkiválóbbak kaphatják meg a kivételes elismerést, minél nagyobb értéke legyen egy nagy aranyéremnek!

Gesztely szép patinás épülete a Puky- kúria, a legendás „Tusculanum”, amely 1800-1801-között épült, paraszt barokk stílusban. Puky István egykori táblabíró iskolai tanulmányait Sárospatakon végezte, itt kötött életre szóló barátságot a kor legnagyobb poétájával, Csokonai Vitéz Mihállyal. Egy a költőnek küldött levél tanúsága szerint itt Gesztelyben egy olyan könyvtárat akart létrehozni, amely a világ zajától elvonult férfinak és barátainak is a nyugodt művelődés lehetőségét teremtette volna meg. Így épült fel a Puky-Tusculanum. Ma a „kastély” szociális és gyermekjóléti alapellátást nyújtó intézmény funkcióját tölti be, Gesztelyi Gondozási Központ néven, de számos kiállításnak, kulturális eseménynek is otthont adott már. Termelői és Kézműves Napok, Spájz Fesztivál (befőttek, savanyúságok, disznóságok, kolbász, tepertő, hurka), Arató Nap - minden év június 2. szombatján kerül megrendezésre, Szeptember első felében hagyományőrző módon a - Krumplisztivál kerül megrendezésre, ahol krumpliból készült ételek versenyét zsűri értékeli.

Ezen felül térségi hagyományőrző és tehetségkutató rendezvényekkel igyekeznek biztosítani a régi kulturális értékek fennmaradását. Az itt élő emberekkel közösen így érhattük el, hogy elindult az a folyamat, amelynek eredményeképpen Abaúj épített, kulturális és természeti értékeinek harmóniája teheti egyre több idelátogató ember számára vonzóbbá térségünket.

A társadalom állapota:

A térség demográfiai helyzete összetett. A Rákóczi LEADER működési terület egészének lakónépesség csökkenése az utóbbi 15 évben jelentős, hiszen többszörösen meghaladja az ország népesség csökkenését, bár a régiós és megyei értékeknél kedvezőbb képet mutat. A HACS-hoz tartozó 7 településből mindösszesen 1 mutat lakosságszám növekedést, köszönhetően a pár éve indított lakópark programjának. Ennek következtében, 10 éves távlatban vizsgálva, egy erős csökkenés után a település növekedést tudott elérni, és vissza emelkedett lakosságszáma a 10 évvel ezelőttihez. A települések lakosság számának alakulása a 3. számú mellékletben tekinthető meg.

A magas születési aránnyal jellemezhető településeken jellemzően magas a románok valló etnikum aránya, így a magas születésszám jól magyarázható a roma népesség hagyományosan magas reprodukciós mutatójával. A települések másik csoportját (a kritikusan alacsony születésszámú településeket) jellemzően idős, csökkenő népességű aprófalvak alkotják. A lakosság, kor szerinti megoszlása az erősen előregedő országunkban egyértelműen kedvezőnek tekinthető, hiszen a gyermekkorúak aránya magasabb, mint a középkorúak aránya, azonban az öregkorúak aránya jelenleg is a legmagasabb. És hozzátartozik az igazsághoz, hogy a magas gyermekszám jelentős részét hátrányosan halmozott helyzetű, roma, aluliskolázott gyerekek teszik ki. A kvalifikáltabb fiatalok képzettségük megszerzése utáni elvándorlása miatt a lakosság munkaképes része előregedő. A tervezési területre a megyéhez hasonlóan nagyon erős elvándorlás a jellemző.

A HACS területen nincs önálló bölcsőde, Szikszón a Városi Óvodában van egy bölcsődei csoport, melyre minden évben többszörös túljelentkezés tapasztalható. 2023-ban indul egy új bölcsődei épület megépítése, melynek költségeit pályázati forrásból biztosítják. A működési területen egy településen (Szentistvánbaksa) nincs óvodai ellátás. Az általános iskolai oktatás 2 településen (Nagykinizs és Szentistvánbaksa) nincs. A beiskolázottak száma csökken. A területen csak Szikszón működik gimnáziumi és szakiskolai. Azon fiatalok, akik szakmát kívánnak tanulni, tovább érettségit akarnak szerezni vagy Szikszóra

mennek tanulni, vagy a megyeszékhelyre. A HACS területén az érettségizett lakosság aránya a mind a megyei, mind az országos értékhez képest alacsonyabb.

Az elmúlt években Magyarországon évről évre folyamatosan nőttek a keresetek. 2020. október adatok alapján a teljes munkaidőben foglalkoztatásban állók bruttó átlagkeresete például már 397. 400 forint volt, ami 17,5 százalékkal több, mint az előző év azonos időszakában volt. Ha járasonként vizsgáljuk a keresetek alakulását, akkor azt láthatjuk, hogy nem feltétlen leszakadt régiókról, hanem leszakadt járásokról érdemes beszélni. A Rákóczi Leader egyesület településeiből 5 a Szikszói járásban található, itt 2020 év végén az átlagkereset 236 és 289 ezer forint között mozgott. A fennmaradt 2 egyéb település átlagkeresete 447 és 591 ezer forint (Miskolci járás) alakul a kimutatások szerint, ám nem szabad elfelejteni, hogy ezen települések a Miskolci járáshoz tartoznak, és az ottani bérek átlagos szintje erősen torzítja a hozzá tartozó települések valós átlagkeresetének képét. A járások átlagkeresetéről készített szemléltető ábra a 4. számú mellékletben tekinthető meg.

A kimutatott átlagkeresetek nem mutatnak rossz képet a területről, azonban elmondható, hogy a kis létszámú településeken jellemző az elszegényedés, magas munkanélküliség és a perifériára szorulás. A szegénység kialakulásának okai többek közt a munkahelyek megszűnésére, a munkanélküliségre, a munkaerő-piaci esélyek csökkenésére – nem kis részben az oktatás és képzés hiányosságaira -, a jóléti ellátások által kezelni nem tudott egyéni, családi válsághelyzetekre, a megfelelő ellátásokhoz, szolgáltatásokhoz történő hozzáférés hiányosságaira vezethetők vissza. A mélyszegénység hatása az alapvető létfeltételekben, a lakhatási, táplálkozási körülményekben, az érintettek egészségi állapotában is jelentkezik. Ez az állapot az érintetteket nagyon gyorsan megbélyegzi és a társadalomból való kirekesztettségüket okozza. A társadalmi leszakadás meghatározó részben tehát a szegénységgel összefüggő körülményekből fakad.

Az akcióterületen tevékenykedő jelentősebb civil szervezetek:

- Rákóczi Leader Egyesület: az Abaúj térség felzárkóztatásának elősegítésére az Európai Unió fejlesztéséhez, kiemelten az Egyesületet létrehozó Helyi Közösséget alkotó térség önkormányzatainak, vállalkozásainak és civil szervezeteinek a fejlesztésére, értékeinek, hagyományainak védelmére, és a gazdasági élet élénkítésének szervezésére.
- Szikszó Városért Alapítvány: A Szikszó Városért Alapítvány 2008-ban jött létre helyben élő és jövőjüket is a városban tervező fiatalok elképzeléseinek megvalósítása érdekében. Az elmúlt 15 évben Szikszó városának szépítése-építése érdekében közösségi akciók fő szervezői.
- Abaúj Kapuja Alapítvány: az alapítvány a szikszói görögkatolikus közösséghez köthető. Az elmúlt években számos nagy volumenű rendezvényt bonyolítottak le a városban, melyekre a LEADER és más programokon keresztül nyertek forrást. Az alapítvány vonzerejét mutatja, hogy nem kizárólag görögkatolikusok vesznek részt a rendezvényeken, megmozdulásokon, hanem a város más vallású lakosai is.
- Abaúji Területfejlesztési Önkormányzati Szövetség (ATÖSZ): Az 1997-ben létrejött egyesület tagságát az akkori 3503-as encsi statisztikai kistérségben található 36 önkormányzat alkotja. Fő feladata, hogy a térségfejlesztés egyik központja és szellemi műhelye legyen. A szövetség célja az abban résztvevő települések és gazdasági szereplők összehangolt fejlesztése, közös programok kialakítása, a fejlesztések megvalósítását szolgáló közös pénzalap létrehozása.
- Onga Kulturális Egyesület: Az Ongai Kulturális Egyesület (OKE) 1999. február 25-én alakult meg. Az OKE megalakulása óta keresi a szülőföld, az ősök, a múlt, a hagyományok és a kulturális értékek tisztelete felé vezető igazodási pontokat. Az OKE évek óta fontosnak tartja a pálinka kultúrtörténetének gondozását. Ezzel kapcsolatosan az egyesület többek között országosan egyedülálló módon Ongán, a Darvas Községi Ház és Múzeum épületében egy pálinkáspohár történeti gyűjteményt hozott létre, kiállítást szervezett a B.-A.-Z. Megyei Levéltár pálinkatörténeti dokumentumaiból, előadásokat, pálinka bírálati és megismerése képzéseket szervezett, pálinka kultúrtörténeti cikksorozatot jelentetett meg a helyi újságban és az interneten. Ötletgazdája és szervezője az ongai pálinkaversenyeknek, mely mára Quintessence competition néven az ország egyik legnagyobb pálinkaversenyévé nőtte ki magát. Annak aranyérmes pálinkáit elhelyezi a múzeumban, azokat megőrzendő az utókornak.
- Szentistvánbaksa Értékeinek Megőrzéséért Alapítvány: Legfontosabb céljuk, hogy községük lakóival, az innen elköltözött falubeliekkel és a Szentistvánbaksáért, az örökségük megőrzéséért tenni akarók összefogásával,

segítségével jobbá, szebbé tegyék a falut, közösségüket. A régi hagyományok, keresztyén ünnepeink felelevenítésével erősítik a közösséget és az összetartást.

- Kecskeőrzők és Kászták Hagyományőrző és Természetvédelmi Egyesület - Kecskelakban és Jurta Tanyán az érdeklődők számára mutatják be a kecsketartást beleértve a fejést, gondozást, etetést. Továbbá kecsketejből készült szappanok festését foglalja magában az egyesület tevékenysége. A tevékenységük célja, hogy megismertessék és népszerűsítsék az állattartást, növénytermelést és a helyi termékek előállítását.
- Aszaló Község Lakosságáért Alapítvány: fő célja az összetartozás erősítése, ezért minden évben törekednek hagyományőrző rendezvények megvalósítására. Nagy népszerűségnek örvend az Aszalói Szüreti Napok. Továbbá építenek a helyi adottságokra, az elmúlt évek során új turisztikai szolgáltatást vezettek be, ahol a falusi turizmust, mint szolgáltatással népszerűsítik.
- Alsóvadász Polgárőr Egyesület: Munkájuk Alsóvadász közbiztonsága, közrendje érdekében végzik, szorosan együttműködve a rendőrséggel, valamint az Önkormányzattal. Egyesületük tagja az Országos Polgárőr Szövetségnek.

Szegénység enyhítését célzó program:

A térségünkben komplex program valósult meg a gyermekszegénység ellen. A projekt 2014-ben indult, melynek során számos programelem megvalósítása történt meg, kistérségi szinten, azaz 23 településen. A projekt elsődleges célja, hogy a szegénységben és mélyszegénységben élő gyermekek esélyeit növelje, a térségben jelentkező hiány szolgáltatásokat biztosítson számukra, és lehetőséget biztosítson számukra a kirekesztődésből való kilépésre. Fontos, hogy csökkenjen az aluliskolázottság, munkanélküliség. Közvetlen cél, hogy más szemlélettel éljenek tovább a pályázatban résztvevő fiatalok és családjaik, a biztosított szolgáltatásokat kihasználva, és adják át a hasonló helyzetben élő társainak. Kiemelten kezelik a gyermekekkel és családokkal való foglalkozást. A programnak köszönhetően Községi Ház működik Szikszón. A tevékenység a projekt hosszú távú és közvetlen céljaihoz is kapcsolódik: összehangolja és fejleszti a gyermekeket és családjaikat érintő szolgáltatásokat, növeli felzárkózási esélyeiket. Hozzájárul a helyi közszolgáltatások fejlesztéséhez, megerősíti a családok és a térségi szereplők részvételét a gyermekszegénység enyhítését és leküzdését szolgáló lokális stratégiai programok megalkotásában és megvalósításában. Elősegíti, hogy erősödjének meg a közintézmények és a szülők közötti együttműködések, és hogy javuljanak a kisgyermekes családok egészségügyi ellátási lehetőségei. A községi ház épületében egyben Biztos Kezdet Gyerekház is működik, így a komplex szolgáltatás révén a tevékenység még jobban elősegíti a kitűzött célok elérését. A program célja, hogy a gyermekek minél előbb kerüljenek szakemberek látókörébe, illetve olyan közösségbe, ahol megfelelő fejlesztő munkával sikerül csökkenteni a gyermek helyzetéből adódó lemaradásait. Így sokkal sikeresebben tud beilleszkedni majd az óvodába és az iskolába, és könnyebben tudja teljesíteni feladatait. Távolabbi cél pedig, hogy felnőttként sikeresebb, boldogabb és egészségesebb legyen. Aszaló településen hasonló program a Szegregált élethelyzetek felszámolása komplex program megvalósítása zajlott az elmúlt években, mely célzottan a településen élő hátrányos helyzetben lévő családokat segítette. Ebben a programban 16-54 év közötti fiatalok és felnőttek bevonásával valósultak meg programsorozatok, melyek a szegénységből való kitörés lehetőségeit nyújtották a programban résztvevőknek. A teljes lakosság számára szolgáltató pontok és községi ház megnyitásával biztosítottak a pályázat keretein belül lehetőséget az itt élőknek a szolgáltatások elérése érdekében. A Helyi Fejlesztési Stratégia 5. és 6. számú intézkedése kiegészíti a térségi programokat.

A térség gazdasági helyzete:

A térség adottságait tekintve mindig is meghatározó jelentőséggel bírt a mezőgazdasági termelés. A terület termék előállításának többségét ez az ágazat képviselte. A tulajdonviszonyok megváltozása következtében a korábban elfogadhatóan működő mezőgazdasági nagyüzemek többsége megszűnt. A mezőgazdasági termelők túlnyomó többsége családi gazdálkodó, illetve őstermelő, amelyek egy-két száz vagy pár tucat hektáron gazdálkodnak.

A Rákóczi Leader Egyesület települései közül Szikszó az egyetlen, amely korábban és jelenleg is munkahelyteremtő potenciállal rendelkezett, igaz, még így sem tudja az összes munkahely-igényt kielégíteni a járásban és környező településeken. A foglalkoztatottsági mutatók – ha a környékbeli településekhez viszonyítva kedvezőbbnek is tekinthetők – még a megyei átlaghoz képest is elszomorító. A város legnagyobb foglalkoztatói évek óta változatlanok:

- A II. Rákóczi Ferenc Kórház és Rendelőintézet 2011. óta a megye legnagyobb kórházának, a B-A-Z. Megyei Kórház és Egyetemi Oktató Kórháznak a telephelyeként működik.
- Az előző szervezetekhez hasonló nagyságú munkáltatónak számít az önkormányzat és az általa működtetett intézményhálózat is
- A város határában létesült HELL energiai-tal-gyártó vállalkozás Szikszó és környékének foglalkoztatottságában jelentősen érezteti hatását. 2011 tavaszán nyitotta meg első üzemegységét Szikszón, azóta folyamatosan bővítik a gyártott termékek palettáját. 2015-ben a gyár újabb bővítésen esett át, és már négy kontinensen, több mint 30 exportország piacát szolgálják ki. 2017-ben épült fel az alumínium italdoboz-gyár, a Quality Pack Zrt., amely szintén a Hell cégcsoport tagja. A komplexum 2017- ben tovább bővült egy benzinkúttal, amelynek szolgáltatásai között étterem, gumiszerviz és kamionmosó is megtalálható. A beruházások folyamatosak, jelenleg több, mint 350 fő számára nyújt munkalehetőséget a térségben.

A HACS-hoz tartozó településeken a munkanélküliségi ráta is szomorú képet fest. Borsod vármegyében 2023. 2. negyedévében a munkanélküliségi ráta 6,8% volt, ettől magasabb munkanélküliség csak 3 másik megyében volt kimutatható (Nógrád, Somogy és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye). Ez a kimutatott 6,8% a lefedett településeken lényegesen magasabb lehet. 2022-ben pl. Szikszón: 8,44%, Ongán: 7,89%, Gesztelyben pedig 13,77% volt ([Központi Statisztikai Hivatal \(ksh.hu\)](http://Központi Statisztikai Hivatal (ksh.hu))). Azt sem szabad elfelejteni, hogy az aktív dolgozó korosztály jelentős része Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, így akcióterületünkön is a közmunka programnak köszönhetően rendelkezik munkahellyel, rendkívül alacsony bérért cserébe. A kormány korábban elsősorban a munkanélküliség mérséklése és a teljes foglalkoztatottság elérése érdekében indította el a közfoglalkoztatási programokat. Bizonyos régiókban azonban (akcióterületünkön is) egyszerűen nincs hová visszavezetni a munkaerőpiacról kiesett embereket, akik még mindig részt vesznek a közmunkaprogramban, már nem mobilizálhatók, nem lehet őket munkába állítani az elsődleges munkaerőpiacon. Tehát a közmunkaprogramban megragadt embereknek esélyük sincs jobb keresetre, így magasabb életszínvonalra.

7.2 SWOT analízis

Az SWOT analízis keretében értékeljük a térség gazdaságát, társadalmi tényezőit és környezeti erősségeit és gyengeségeit, valamint az ott jelenlévő kulcsproblémákat, és az ezekre kínákozó fejlesztési lehetőségeket.

ERŐSSÉGEK	LEHETŐSÉGEK
- Új kezdeményezések, aktívan működő Civil szervezetek jelenléte - Gyerekesély program jelenléte akció területünkön- Községi Ház, Pillangó Biztos Kezdet Gyerekház működés - Egyesület területe természeti kincsekben, érintetlen természetben, erőforrásokban és hagyományokban gazdag - A térség közel fekszik a megyei és járási központokhoz - Korábbi időszakban megszerzett projekt tapasztalatok elősegítik a 2023-2027-es időszakban a projektek megvalósítását - Természeti és környezeti értékkel rendelkező területek - Ez fentebb van! - Állattenyésztés és növénytermesztés kedvező környezeti adottságai - Hagyományok, kulturális értékek - Igény mutatkozik a helyi értékek, termékek bemutatására	- Szorosabb együttműködés a Civil szervezetekkel - Elérhető európai fejlesztési források - Kedvezményezett járási besorolás a pályázatoknál - Turisztikai adottságok széles körű, fenntartható kiaknázása - Nemzetközi közúti és vasúti közlekedésbe bekapcsolt térség, települések elérhetőségének javítása - Nemzetközi és országos turista útvonalak menti fekvés - Képzések szervezése - Helyi termékek előállítás/forgalmazása értékesítési lánc kialakítása - Energiahatékonyság fejlesztését célzó intézkedések - Európai fejlesztési források - Térségi hagyományok megőrzése

	- Térséget népszerűsítő marketing fejlesztése - Együttműködések sikerének felismerése
GYENGESÉGEK - Magas arányú roma lakosság a kistelepüléseken - Alacsony pályázati kedv - A kistelepüléseken gyenge, hiányzó humán erőforrás - Munkanélküliség demoralizáló hatása erős - Kezdeményezésekben való részvétel hiánya - Alacsony iskolai végzettség, szakemberhiány - Gyenge partnerségi alapok - Változásokkal szembeni elzárkózottság - Helyi termékek nehézkes bekapcsolódása a kereskedelmi hálózatokba, piacra jutása - Alul Menedzselt környék az adottságokhoz képest - Kifelé irányuló kommunikáció gyengesége - Civil szervezetek, Önkormányzatok és Vállalkozók forrás hiánya	VESZÉLYEK -Önkormányzati forráshiány egyre nagyobb fokú növekedése - Gazdasági helyzet romlása, új gazdasági válság - Jövedelmi különbségek fokozódása, leszakadó rétegek növekedése - Bonyolult pályázati eljárásrend - Csökkenő pályázói kedv az elhúzódó bírálati folyamatok miatt - Fiatalok, magasan kvalifikált munkaerő elvándorlásának fokozása - Tőkehiány, kedvezőtlen hitelfelvételek - Fejlesztési források centrumba helyeződése - Infláció növekedése - Munkanélküliségi mutatók romlása

A fenti táblázat egy összefoglaló, minden területre kiterjedő elemzést mutat. A 7. számú mellékletben részletező táblázatokat láthatunk, aszerint részletezve, mely területekre lehetséges és kell külön tématerületeket kialakítani. Ezek külön-külön kerülnek elemzésre, s mutatnak majd együtt egy teljes képet a fejlesztési irány meghatározásához (7. sz. melléklet).

8. A stratégia beavatkozási logikája

A beavatkozási logika LEADER vonatkozású rövid összefoglalása

A LEADER beavatkozás a HFS-en keresztül, az SO8 vonatkozásában megállapított számos szükséglet kielégítéséhez hozzájárul. A KAP ST-ben foglalt SWOT elemzés erősségként említi az ország vidéki térségeit lefedő LEADER hálózatot, amely helyi ismerettel, kapcsolatrendszerrel, fejlesztéspolitikai és program végrehajtói tapasztalattal rendelkező helyi erőforrást biztosít a helyi fejlesztésekhez. Ugyanakkor veszélyként említi ezen erőforrás további erodálódását. E két megállapításra épül az a szükséglet, amely a fejlesztéspolitikai programok végrehajtásához szükséges helyi szintű emberi erőforrás szükségességét definiálja. E szükséglet kielégítését szolgálja a LEADER beavatkozás működési és animációs keretéből finanszírozott helyi akciócsoportok hálózata.

A SWOT elemzésben erősségként szerepel, hogy a LEADER a vidéki térségekben jellemzően alacsony tőkeerővel és kockázattűrő képességgel rendelkező mikrovállalkozások és civil szervezetek számára adekvát, kisléptékű, a helyi szükségletekre szabott fejlesztési forrást biztosít. Az elemzés gyengeségként említi a LEADER források korlátosságát, illetve a kisléptékű források felhasználásának a léptékhez képest magas adminisztratív terheit. A fenti erősségre és gyengeségre épül az a szükséglet, amely a helyi/térségi igényekhez illeszthető, ezekre mérhető hatással bíró fejlesztéseket és az ehhez szükséges forrás szükségességét definiálja. E szükséglet kielégítéséhez járul hozzá a LEADER helyi fejlesztési stratégiák megvalósítása.

A SWOT elemzésben gyengeségként szerepelnek a vidéki közlekedési és az egyéb lakossági szolgáltatások minőségének javításához szükséges infrastruktúra fejlettségének területi különbségei. Erre reagál az a szükséglet, amely az életminőséget emelő helyi lakossági szolgáltatások infrastrukturális hátterének fejlesztését teszi szükségessé. A korábbi évek tapasztalatai alapján a LEADER programnak fontos célja a vidéki élettér fejlesztése a szolgáltatások és az azokhoz szükséges kisléptékű infrastruktúra fejlesztésével, valamint a helyi kötődés és a közösségi kapcsolatok erősítése a közösségeket aktivizáló programokkal és az ahhoz szükséges környezet

fejlesztésével. Az Európai Unió vidéki térségeinek hosszú távú jövőképével összhangban a fenti célok elérése érdekében – elsősorban tudásátadással, jó gyakorlatok bemutatásával – ösztönözni szükséges a társadalmi innovációt és a digitális eszközök adta lehetőségek kihasználását.

A stratégiánk középpontjában a vidéki térségben élők életminőségének javítása áll, erős térségi identitás és versenyképes gazdaság elsősorban helyi termékekre alapozva. A közösség legtöbb települése hátrányos helyzetű, illetve tőke- és szolgáltatáshiányos, kevés a létbiztonságot nyújtó állandó jövedelemforrás, munkalehetőség. Az aluliskolázottak száma magas, tartós munkanélküliség jelentős mértékben van jelen. Az egyik legfontosabb célkitűzése a térségnek az elöregedés és az elvándorlás csökkentése, a helyi emberek minél nagyobb számban való munkalehetőséghez juttatása. A termelési tevékenységek fejlesztésével, helyi termék előállítók közötti kapcsolati háló erősítésével nő a tevékenységek jövedelemtermelő képessége, nagyobb szerepet tölthetnek be a térség turisztikai kínálatában. A mikrovállalkozások megerősítése fontos cél, mert így előmozdítható a helyben maradás és a munkanélküliség csökkentése és az életszínvonal növekedése a térségben.

Közösségfejlesztő programok rendezvények segítségével a helyi identitás erősödhet, így az itt élők elégedettsége növelhető és kisebb lesz az elvándorlás ezeken a területeken.

8.1 A stratégia jövőképe

A Rákóczi LEADER Egyesület Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának jövőképe olyan elképzelést jelenít meg, ahol a gazdasági fejlődés dinamikus emelkedésbe kezd, növekvő életszínvonalat, javuló életminőséget eredményezve. Egy olyan térséget látunk a jövőben működési területünkön, ahol a leszakadó régiókban-településeken élők és a fejlettebb települések lakossága között **csökken a kulturális-életszínvonalbeli szakadék**, ahol a szegregátumokban élők **életkörülményei tartósan javuló tendenciát mutatnak. Csökken a munkanélküliség**, és az alul kvalifikált lakosság **felismeri a tudás-tanulás szükségességét**, így egyre többen ülnek (újra) iskolapadba és tanulnak szakmát, teszik le az érettségit.

Egy olyan régiót vizionálunk, ahol a **fiatal, kvalifikált réteg helyben látja a jövőjét, erős identitástudattal** rendelkeznek, belső ösztönzést éreznek térségünk kincseinek-hagyományainak népszerűsítésére és **büszkéek, hogy az abaúji térség szülöttei.**

Egy olyan vidéket tervezünk, ahol a **megújult falukép**, természet, kulturális és épített örökség fennmarad, ugyanakkor felveszi a lépést a modern követelményekkel (**okos falu**). A szolgáltatói és vállalkozói életszínvonal emelkedik, nő a helyi fogyasztás, **nő a jövedelem szerzési képesség.** A **turizmus** egyre **hangsúlyosabbá** válik a gazdaság fejlődésében, nő a régió vonzereje, és folyamatosan **emelkedik a helyi attrakciók száma.**

Egy olyan vidéket képzelünk el, ahol **prosperáló vállalkozások** működnek, **növekszik a vállalkozói kedv**, ezzel együtt a **munkaerő-felvevő képesség.** Csökken a nagyvárosok munkaerő 'beszippantása', hangsúlyosabbá válik a munkavállalás lakóhelyünkön belül. Olyan modern, versenyképes vállalkozásokat látunk, ahol **fontos a környezetvédelem**, működésükben hangsúlyos a **zöld szemlélet** követése.

8.2 A stratégia célhierarchiája

A legfontosabb célok:

- a vidéki térségekben a mikro- kisvállalkozások indítása, fenntartása, erősítése; helyi termékek és szolgáltatások fejlesztése
- fiatalok helyben tartásának támogatása, letelepedésük segítése, az elvándorlás megelőzése;
- az aktívabb társadalmi összefogás, az erősebb helyi identitás megteremtése, a közösségi gondolkodás és munkavégzés ösztönzése és ezek feltételeinek biztosítása;

A legfontosabb célok kiválasztása nem volt egyszerű feladat, hiszen a felsorolt 17 cél közül szinte az összes megjelenik stratégiánkban különböző hangsúllyal.

A kiválasztott célok indoklása:

1. A vidéki térségekben a mikro- kis- és középvállalkozások indítása, fenntartása, erősítése; helyi termékek és szolgáltatások fejlesztése:

Az akcióterület vállalkozásainak támogatása elsődleges célnak mondható, mivel a vállalkozások erősítésével egyenesen arányosan nő azok munkaerő igénye, elősegítve a helyben történő munkavállalást, hozzásegítve a kistelepüléseket a helyben elérhető szolgáltatások megtartásához, növeléséhez. A modern, új irányokat képviselő gazdasági szereplők ma már hirdetik a zöld szemléletet, nagy figyelmet szentelnek az energiahatékony működésre, formálva ezzel az ott dolgozók környezettudatos gondolkodását. Helyi Fejlesztési Stratégiánk fontos részét képezi a vállalkozások ilyen irányú szemléletének segítése, zöld intézkedések, energiahatékonyt elősegítő fejlesztések támogatása révén. Új vállalkozások indításának támogatása az önfoglalkoztatás erősödésére, a fiatalok helyben tartására gyakorol lényeges hatást, mely megoldást nyújthat az elvándorlás és a települések elöregedésének problémájában.

Akcióterületünkön a helyi termékek előállítása, népszerűsítése nagy szerepet játszanak, mivel az ide utazóknak be tudjuk mutatni a térségünkre jellemző alapanyagokat, ételeket, kézműves termékeket. A helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítését a Rákóczi Leader Egyesület már a 2014-2020-as EU-s pályázati időszakra vonatkozó Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájában is egyik kiemelkedő célként, feladatként határozta meg. Szükséges a tradicionális helyi termékek előállítására és feldolgozására szolgáló fejlesztések támogatása, hiszen ezek segítségével a helyi gazdasági és turisztikai árbevétel növekszik, hatására az ország leghátrányosabb helyzetű térségében csökken a munkanélküliek száma, és hozzájárulunk a helyi értékek, hagyományok fennmaradásához.

2. Fiatalok helyben tartásának támogatása, letelepedésük segítése, az elvándorlás megelőzése:

Ezen cél az abaúji térség munkaügyi, foglalkoztatottsági és képzettségi mutatóihoz kanyarodik vissza. A közeli nagyvárosok és a külföldi magas bérrel kecsegtető munkahelyek elvonzzák a tehetséges fiatalokat és a kvalifikált munkaerőt a térségből. Térségünk munkaerőhiánnyal küzd, így a vidék esetében a fiatalok helyben tartásához ösztönzők alkalmazását kell bevetnünk. Ezen ösztönzés részeként olyan felhívások kerülnek megalkotásra, melyek közvetlenül vagy közvetve hozzájárulnak a fiatalok helyben tartásához. Legyen az vállalkozásfejlesztési vagy munkahelyteremtő jellegű felhívás. Egy élhetőbb lakóhely, ahol a végzettségekhez igazodó munkalehetőség is megtalálható, jó alternatíva lehet a fiatal korosztály számára.

3. Aktívabb társadalmi összefogás, az erősebb helyi identitás megteremtése, a közösségi gondolkodás és munkavégzés ösztönzése és ezek feltételeinek biztosítása:

A településeken a természeti és épített örökségek és értékek, melyek jelenleg is fellelhetők az élő hagyományokban, ezek megőrzése célja a helyi civil szervezeteknek (hagyományőrző és kulturális), egyházaknak és az önkormányzatoknak. Ezek bemutatása és fenntartása egyaránt fontos cél és az intézkedéseink között is azért szerepel a hagyományőrző programok szervezése, azok támogatása és a civil szervezetek eszközbeszerzési fejlesztésének támogatása. Hiszen ezen szervezetek tudják átadni és fenntartani a későbbi generációknak a település értékeit. Fontos a közösségek összekovácsolása, az identitások támogatása ezzel is erősítve az emberek közötti összefogást egymás segítségét és a társadalmi befogadást, elfogadást. A település szintű vagy akár térségi szintű rendezvények a járás népszerűségét is erősíthetik. Itt is támogatjuk az esetleg innovatív jellegű ötleteket, mely még jobban tudja erősíteni a közösség összetartó erejét is. Ezen programok színterei lehetnek a különböző szférák találkozásának, hiszen a vállalkozó a civil szféra és a magánszemélyek találkozási megoldást nyújthat a kereslet és kínálati oldalak kiegyenlítésére, gondolhatunk itt a termelői oldalról a felvevő piacra vagy esetleg a foglalkoztatásra is.

Az indikátorok megadása

A HFS megtervezésénél lényeges, hogy a célok teljesülése mérhető legyen, ezért azokhoz úgynevezett indikátorokat kell kapcsolni.

A HFS-ben kizárólag olyan indikátorok szerepeltethetők, amelyek specifikusak, mérhetőek, elérhetőek, reálisak, teljesíthetőek és legfontosabb: számszerűsíthetőek.

Indikátor neve	Indikátor leírása	Indikátor mértékegysége
Létrehozott munkahelyek száma	A fejlesztés eredményeképpen újonnan felvételre kerülő munkavállalóval(kkal) nő a kedvezményezett által foglalkoztatottak létszáma/magánszemélyek vállalkozóvá válása	2 fő
Megvalósult rendezvények száma	A projekt keretében megvalósuló rendezvények száma	10 db
Új helyi termékek előállítása	A projekt keretében előállított új helyi termékek száma	3 db
Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	15 db
Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	3 db
Megvalósult képzések száma	A projekt keretében felzárkóztatást segítő képzések megvalósulásának száma	2 db

9. Cselekvési terv

9.1 Az intézkedések leírása

Intézkedés típusok:

- Önkormányzatoknak, Civil szervezeteknek, egyházaknak szóló intézkedések,
- mikrovállalkozások technikai megújulását, energiahatékonyságát növelő fejlesztések,
- Munkahelyteremtés célú fejlesztések
- Saját Projekt

1 számú HFS intézkedés: Önkormányzatoknak, civil szervezeteknek, egyházaknak szóló intézkedések	
1.1. Az intézkedés megnevezése:	Hagyományőrző, társadalmi összetartozást erősítő programok szervezése
1.2. Specifikus cél:	- térségi összefogások erősítése, önszervező csoportok összefogása. - a különböző társadalmi szintek közötti kommunikáció és kohézió elősegítése - Közösségfejlesztő programok, rendezvények színvonalának növelése, a helyi identitás erősítésével -
1.3. Indoklás, alátámasztás:	Azok a fejlesztések támogathatók, amelyek térségi közösségek népszerűsítése, látogatottságának növelése, a helyi lakosság identitástudatának erősítése, valamint a közösség kulturális és hagyományőrző értékeinek ápolása révén csökkentik az elvándorlást, mérsékelik a népességfogyást, erősítik az összetartozást. Hozzájárulnak a térség felzárkóztatásához, népszerűsítéséhez és az életminőség javulásához. Szükséges a kistélepülések rendezvényeinek a megújítása, megerősítése.

1.4.A támogatható tevékenységek meghatározása:	- felzárkózást segítő képzések szervezése - társadalmi összetartozást erősítő programok, rendezvények szervezése - a civil szektor társadalmi célú fejlesztése (a célhoz kapcsolódó eszközbeszerzés)
1.5. Nem támogatható tevékenységek meghatározása:	- Személygépjármű beszerzés - Élő állat vásárlás - Használt árucikkek beszerzése - Támogatási jogosultságok megvásárlása - Rendezvényhez nem kapcsolódó eszközbeszerzés - Építés, felújítás - Élő állat vásárlás - Használt árucikkek beszerzése - Támogatási jogosultságok megvásárlása - Egyéb, a HFS-ekben meghatározott nem támogatható tevékenységek pl. lágyzárú növények, lőfegyverek, pirotechnikai eszközök beszerzése.
1.6. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:	A tervezett intézkedés egyedi, hiszen a szerteágazó tevékenységeknek köszönhetően lehetőség nyílik a civil szervezetek, egyházak és önkormányzatok fejlesztésére, a hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatására képzések keretében, továbbá az olyan rendezvények szervezésére, melyek segítségével a társadalmi rétegek közötti távolság csökkenthető. Az intézkedés a felzárkózás elősegítése elsősorban nem a KAP feladat, így a lehatárolás egyértelmű. A HFS-en keresztül megvalósuló projektek a helyi szervezetek, önkormányzatok és egyházak helyi igényeihez, problémáihoz igazodva valósulnak meg, a HFS-ben lefektetett elvek mentén, így ez adja a megvalósuló projektek hozzáadott értékét. Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatási okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszereiből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.
1.7. A jogosultak köre	Az IH által elfogadott HFS megvalósításában partnerek lehetnek: - Önkormányzatok - Civil szervezetek - Jogi személyiségű nonprofit szervezetek (egyházi jogi személyek, alapítványok, nonprofit gazdasági társaságok)

1.8. A kiválasztási kritérium, alapelvek:	- Vállalja, hogy az utolsó kifizetési kérelem benyújtásával egyidejűleg a Rákóczi Leader Egyesületet tájékoztatja a megvalósult projektjéről és elektronikusan legalább 5 db fotót és egy oldalas A/4 méretű beszámolót nyújt be a rakoczileader.szikszo@gmail.com e-mail címre. - A Támogatói Okirat elnyerését követően az ügyfél együttműködési megállapodást köt a Rákóczi Leader Egyesülettel - Az ügyfél székhellyel, telephellyel, fiókteleppel, rendelkezik a Rákóczi Leader Egyesület tervezési területén a benyújtást megelőző legalább 180 nappal. - A fejlesztést a Rákóczi Leader Egyesület működési területén valósítja meg. - Vállalja, hogy a projektet megkezdi a Támogatói Okirat elnyerését követő 12 hónapon belül - Irányadó kiválasztási elvek: - a támogatás igénybevételének feltétele a jogosultsági kritériumok teljesítése, - a nemek közötti, a társadalmi esélyegyenlőtlenség és a hátrányos helyzet csökkentését célzó kezdeményezések ösztönzése, - illeszkedés a HFS céljaihoz, - a mérőszámok és célok realitása, amennyiben lehet, azok mérhetősége, - fizikai/pénzügyi/környezeti megvalósíthatóság és fenntarthatóság, - projektterv minősége, - térségi szempont,
1.9. Tervezett forrás:	- az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás: 70.000.000 Ft - a támogatás intenzitás: legfeljebb 100% - a projektméret korlátjai: minimum 1.000.000 Ft, maximum: 4.000.000 Ft - a támogatás módja: hagyományos költségelszámolás
1.10. A felhívás meghirdetésének tervezett ideje:	2024.III. negyedév-2025.II. negyedév
1.11. A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam:	24 hónap
1.12. Kimeneti indikátorok:	- Támogatott projektek száma: 18-25 db - Fejlesztéssel érintett szervezetek száma: 3 db - Beszerzett eszközök száma: 5 db - Rendezvényen megjelentek létszáma: 600 fő

2 számú HFS intézkedés: Mikroállalkozások technikai megújulását, energiahatékonyságát növelő fejlesztések	
2.1. Az intézkedés megnevezése:	Mikroállalkozások támogatása és energiahatékonyságát célzó fejlesztése
2.2. Specifikus cél:	- gazdasági tevékenységek megerősítése - megújuló energiát hasznosító technikák alkalmazása - helyi termékek előállítása - mikroállalkozások termelékenységi és termelési, illetve szolgáltatási kapacitás növelése,
2.3. Indoklás, alátámasztás:	Az aktív népesség körében tapasztalható magas munkanélküliség, ami kiemelkedő a roma kisebbségnél. A térség adottságait figyelembe véve a mikro vállalkozások jelentik a helyi munkavállalók foglalkoztatásának fő színtereit. A szektor fejlődő képessége korlátozott, jellemző a fejlesztéseket akadályozó tőkehiány. Szükséges, hogy a piaci kihívásokra reagálni képes vállalkozások jöjjenek létre és foglalkoztassanak a hátrányos helyzetű csoportokból származó munkavállalókat, a meglévő vállalkozások technikai korszerűsítésével. Fent leírt hiányosságok csökkentése miatt fontos a helyi erőforrásokra alapozó gazdasági tevékenységek megerősítése, az itt élők életminőségének jelentős javítása, élhetőbb környezet kialakítása. A megújuló energiák hasznosítása biztos alternatívát nyújt arra, hogy a már működő vállalkozás költségeit csökkentse, továbbá hozzájáruljon a globálisan szükséges környezetvédelmi törekvésekhez.
2.4. A támogatható tevékenységek meghatározása:	- eszköz, gép beszerzése - marketing tevékenység - kisléptékű infrastruktúra fejlesztés - Immateriális javak beszerzése - Megújuló energiaforrást hasznosító technológiák kialakítása, fejlesztése
2.5. Nem támogatható tevékenységek meghatározása:	- Személygépjármű beszerzés - Élő állat vásárlás - Használt árucikkek beszerzése - Mezőgazdasági üzemek beruházásai - Támogatási jogosultságok megvásárlása - Egyéb, a HFS-ekben meghatározott nem támogatható tevékenységek pl. lágyszárú növények, lőfegyverek, pirotechnikai eszközök beszerzése. - Ingatlan vásárlása - 50 kW teljesítményt meghaladó erő és munkagépek beszerzése - Használt gépek, berendezések, eszközök beszerzése - Rendezvényszervezés

2.6. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:	- Nem támogatható olyan épület építése/fejlesztése, amely a fejlesztés után lakás funkciót tölt be. Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.
2.7. A jogosultak köre	- Mikrovállalkozások
2.8. A kiválasztási kritérium, alapelvek:	- Vállalja, hogy az utolsó kifizetési kérelem benyújtásával egyidejűleg a Rákóczi Leader Egyesületet tájékoztatja a megvalósult projektjéről és elektronikusan legalább 5 db fotót és egy oldalas A/4 méretű beszámolót nyújt be a rakoczileader.szikszo@gmail.com e-mail címre. - A Támogatói Okirat elnyerését követően az ügyfél együttműködési megállapodást köt a Rákóczi Leader Egyesülettel - Az ügyfél székhellyel, telephellyel, fiókteleppel, rendelkezik a Rákóczi Leader Egyesület tervezési területén a benyújtást megelőző legalább 180 nappal. - A fejlesztést a Rákóczi Leader Egyesület működési területén valósítja meg. - Vállalja, hogy a projektet megkezdi a Támogatói Okirat elnyerését követő 12 hónapon belül <u>Irányadó kiválasztási elvek:</u> - a támogatás igénybevételének feltétele a jogosultsági kritériumok teljesítése, - illeszkedés a HFS céljaihoz, - a mérföldkövek és célok realitása, amennyiben lehet, azok mérhetősége, - fizikai/pénzügyi/környezeti megvalósíthatóság és fenntarthatóság, - projektterv minősége, - térségi szempont, Előnyt élvez az, aki: - megújuló energiát hasznosító technika alkalmazására, fejlesztésére nyújt be támogatási kérelmet

2.9. Tervezett forrás:	- az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás: 125.369.152 Ft - a támogatás intenzitás: 65%, megújuló energiát hasznosító technika alkalmazásakor: 80%, nem termelő tevékenység esetén legfeljebb 100% - a projektméret korlátjai: minimum 2.000.000 Ft, maximum: 8.000.000 Ft, de legfeljebb a pályázó vállalkozás előző teljes lezárt évi árbevétele az összege - a támogatás módja: hagyományos költségelszámolás
2.10. A felhívás meghirdetésének tervezett ideje:	2024.III. negyedév-2025.II. negyedév
2.11. A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam:	24 hónap
2.12. Kimeneti indikátorok:	- Támogatott projektek száma: 15-40 db - Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma: 15 db - Új helyi termékek előállítás: 1 db - KAP támogatásból fejlesztett vidéki gazdaságok száma: 2 db - Beszerzett eszközök száma: 10 db

3 számú HFS intézkedés: Munkahelyteremtés célú fejlesztések	
3.1. Az intézkedés megnevezése:	Helyi gazdaságfejlesztés és vállalkozóvá válás ösztönzése
3.2. Specifikus cél:	Munkahelyteremtés
3.3. Indoklás, alátámasztás:	Rákóczi LEADER Egyesület illetékességi területe gazdasági és társadalmi adottságai nem kedveznek a tőke beáramlásának, nem vonzó befektetés céljából. Különösen igaz ez a falvakra, ahol túlnyomóan a csak önfoglalkoztató, esetleg 1-2 alkalmazottat foglalkoztató mikrovállalkozások dominálnak. Elengedhetetlen a helyi vállalkozások fejlesztése. Éppen ezért szükséges, hogy a foglalkoztatotti ráta megnövekedjen.
3.4. A támogatható tevékenységek meghatározása:	- ingatlan felújítás, bővítés - Immateriális javak beszerzése - eszköz, gépbeszerzés - szükséges szakképesítések megszerzése - megújuló energiát hasznosító technika alkalmazására, fejlesztésére nyújt be támogatási kérelmet
3.5. Nem támogatható tevékenységek meghatározása:	- Személygépjármű beszerzés - Élő állat vásárlás

	- Használt árucikkek beszerzése - Mezőgazdasági üzemek beruházásai - Támogatási jogosultságok megvásárlása - Egyéb, a HFS-ekben meghatározott nem támogatható tevékenységek pl. lágyszárú növények, lőfegyverek, pirotechnikai eszközök beszerzése. - Azon tevékenységek, amelyek más intézkedésekben (Pl.: MFP), azonos megvalósítási helyen már megvalósultak - 50 kW teljesítményt meghaladó erő és munkagépek beszerzése - Használt gépek, berendezések, eszközök beszerzése - Rendezvényszervezés
3.6. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:	Csak olyan fejlesztések támogathatóak, amelyek valamilyen termelői tevékenység folytatásához vagy szolgáltatások biztosításához kapcsolódik. Működő vállalkozás részére támogatás csak az adóhatósághoz (NAV) a pályázat benyújtásakor bejelentett és folytatott tevékenységéhez igényelhető. Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatási okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.
3.7. A jogosultak köre	- működő mikrovállalkozások, - adószámmal nem rendelkező magánszemélyek, - adószámmal rendelkező magánszemélyek
3.8. A kiválasztási kritérium, alapelvek:	<u>Az pályázhat, aki:</u> - Vállalja az önfoglalkoztatást vagy új munkahelyet hoz létre. - Az ügyfél lakhellyel, székhellyel, telephellyel, fiókteleppel rendelkezik az Rákóczi Leader Egyesület tervezési területén a támogatási kérelem beadását megelőző legalább 180 nappal - A projektet az Abaúj Leader Egyesület tervezési területén valósítja meg. - illeszkedés a HFS céljaihoz, - vállalkozóvá válás esetén olyan magánszemély, akinek korábban nem volt működő vállalkozása - a Pályázó a projekt megkezdését követően nem dolgozhat teljes munkaidőben máshol, még egyszerűsített foglalkozás keretében sem <u>Kiválasztási kritériumok:</u> - az üzleti terv-projektterv megalapozottsága, minősége

	- fizikai/pénzügyi/környezeti megvalósíthatóság és fenntarthatóság,
3.9. Tervezett forrás:	- az adott beavatkozási terület intézkedéseire allokált forrás: 25.000.000 Ft - a támogatás intenzitása: 65%, megújuló energiát hasznosító technika alkalmazásakor: 80%, nem termelő tevékenység esetén legfeljebb 100% - a projektméret korlátai: min. 2.00.000 Ft – max. 5.000.000 Ft - a támogatás módja: egyszerűsített költségelszámolás
3.10. A felhívás meghirdetésének tervezett ideje:	2024.III. negyedév-2025.II. negyedév
3.11. A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam:	24 hónap
3.12. Kimeneti indikátorok:	- Támogatott projektek száma: 2-5 db - Létrehozott munkahelyek száma: 2 fő - Új helyi termékek előállítása: 1 db - Képzésben, tanácsadásban résztvevők száma: 2 fő - Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma: 4 db - KAP támogatásból fejlesztett vidéki gazdaságok száma: 4 db

Saját Projekt

4 számú HFS intézkedés: Saját projekt	
4.1. Az intézkedés megnevezése:	Térséget összefoglaló hálózat és weboldal létrehozása
4.2. Specifikus cél:	A HACS illetékes területein átfogó információs oldal létrehozása. Turisztikai célok ezáltal közelebb kerülhetnek a térségbe látogatókhoz. Ezáltal a helyi kisvállalkozások is erősödhetnek, fejlődhetnek. Célunk, hogy a helyben található értékeket az ide látogatók számára minél könnyebben ismertebbé és elérhetővé tegyük. Települések értékeinek, látványosságainak, szálláshelyeinek, természeti kincseinek összefogása, megjelenítése egy közös platformon, mely használatával a látogató releváns és fontos információkat tudhat meg ezekről. További fontos célunk lenne egy szakmaközi hálózat működtetése összehangolt, eredményesebb és hatékonyabb térségi együttműködés érdekében. A különböző szférákból (vállalkozói, civil, önkormányzati vagy akár magán személy) érkező szakemberek együttműködése, együtt gondolkodása szakmai műhelyek keretében egymás tevékenységi körének megismerésén és pozitív tapasztalatokon túl azt a célt is szolgálja, hogy a különböző területeken észlelt problémák felszínre kerüljenek, s ezáltal megteremtődik a problémák kezelésének közös lehetősége, mely az együttműködésén alapszik. Lehetőség nyílik közös stratégia kidolgozására, azzal kapcsolatban, hogy az ide látogatók minél szélesebb és teljesebb képzet kapjanak arra vonatkozóan, milyen értékeket rejt ez a térség. A

	szakmai műhelyek során lehetőség nyílik külső szakemberek meghívására, s az általuk közvetített szakmai tudás becsatornázására, esetlegesen új turisztikai marketingötlet megalkotására, a minél szélesebb körű fejlesztésre, működtetésére. Mindezek mellett fontos az élményszerű tapasztalatszerzés, ezért tapasztalat utak szervezésével, jó gyakorlatok megtekintésével és a saját térségünk értékeinek megismerésével szeretnénk, még jobban arra ösztönözni a jelenlegi és a jövőbeli partnereinket és a térséget, hogy egy hálózati együttműködés mennyire hasznos tud lenni.
4.3. Indoklás, alátámasztás:	Rákóczi Leader Egyesület területén található városok és falvak természeti adottságai egyedülállóak. Méltó a térség arra, hogy turisztikailag előkelőbb helyen legyen a jelenlegi állapotánál. Elsődleges célunk a vidékfejlesztés, ezért kötelességünk megtenni mindent azért, hogy a jó hírnevét a térségnek tovább erősítsük és az érintetteket minél jobban összehozzuk és együttműködésüket erősítsük.
4.4. A támogatható tevékenységek meghatározása:	- eszköz, gép beszerzése - marketing tevékenység - weblap tervezés és menedzsment - a felhívás által előírt nyilvánosság biztosítása - rendezvényszervezés - kiadvány készítés
4.5. Nem támogatható tevékenységek meghatározása:	- Személygépjármű beszerzés - Élő állat vásárlás - Építés - Használt árucikkek beszerzése - Mezőgazdasági üzemek beruházásai - Támogatási jogosultságok megvásárlása - Egyéb, a HFS-ekben meghatározott nem támogatható tevékenységek pl. lágyszárú növények, lőfegyverek, pirotechnikai eszközök beszerzése. - Azon tevékenységek, amelyek más intézkedésekben (TOP Plusz, MFP), azonos megvalósítási helyen már megvalósultak
4.6. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:	A támogatás mértékéből kifolyólag más OP-ból finanszírozott projekteket kiegészítő intézkedés lehet. Mivel a TOP Plusz és MFP is tartalmazhat nagymértékben hasonló intézkedéseket, a pályázati kérelem részeként szükséges nyilatkozatot csatolni, miszerint: „azonos célra és megvalósítási helyen más forrást nem vesznek igénybe”, Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi

	továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.
4.7. A jogosultak köre	Rákóczi LEADER Egyesület
4.8. A kiválasztási kritérium, alapelvek:	<u>Az pályázhat, aki:</u> - illeszkedés a HFS céljaihoz, <u>Kiválasztási kritériumok:</u> - az üzleti terv-projektterv megalapozottsága, minősége - fizikai/pénzügyi/környezeti megvalósíthatóság és fenntarthatóság,
4.9. Tervezett forrás:	- az adott beavatkozási terület intézkedéseire allokált forrás: 11.598.376 Ft - a támogatás intenzitása: 100% - a támogatás módja: egyszerűsített költségelszámolás
4.10. A felhívás meghirdetésének tervezett ideje:	2024.III. negyedév-2025.II. negyedév
4.11. A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam:	24 hónap
4.12. Kimeneti indikátorok:	- Támogatott projektek száma: 1 db - Képzésben, tanácsadásban résztvevők száma: 10 fő - Fejlesztéssel érintett szervezet száma: 1 db

9.2 Együttműködések

a) Térségek közötti és nemzetközi együttműködések megvalósítása

Tervezett Nemzetközi együttműködések: Nemzetközi együttműködést tervezünk olyan határon túli szervezettel, akivel az értékrendünk azonos és egy azon gyökérből származunk. Célunk, hogy a nemzetközi együttműködés során a határon túli magyar szervezetekkel való együttműködés, folyamatos információcsere és hagyományok ápolása közös régi értékes értékeink felelevenítése. Nemzetközi együttműködés során szakmai tanulmányutak, egymás hagyományainak, szokásainak megismerése céljából történő rendezvények megvalósítása, itthon és a nemzetközi együttműködő partner térségében. Siker érdekében a jövőbeli szoros együttműködés fenntartását is feladatunknak érezzük a jövőbeli együttműködés reményében. A helyi termelőknek ezáltal lehetőségük nyílik bemutatni a termékeiket a határon túli szervezetek számára és ez fordítva is igaz, mely során a termelők között is további együttműködések kötődhetnek. Nagy hangsúlyt fektetve arra, hogy a helyi lakosság elismerje, hogy milyen értékes a lakóhelyünk.

Tématerületek:

- Környezet és tájvédelem: természeti környezetben végbemenő károsodások mérséklése, illetve a természeti erőforrások fenntartható használata és menedzsmentje

- Gazdasági és társadalmi fejlődés: tapasztalatcsere a vállalkozások, kistermelők, civil szervezetek közös fejlesztésével kapcsolatosan, helyi termékek értékesítése, fejlesztés, piaci bevezetése.
 - Emberek közötti együttműködés: emberek-közösségek közötti együttműködés
- Jelenleg az együttműködési megállapodások tervezési és kapcsolatfelvétel alatt állnak.

Térségek közötti együttműködések megvalósítása

Tervezett együttműködés: Térségbeli közösségfejlesztés és értékörzés kívánunk megvalósítani a hagyományőrző szervezet(ek)kel közösen, melynek az elsődleges célja a térségbeli értékek meghatározása, dokumentálása és közzététele. Terveink szerint a helyi hagyományőrző szervezetekkel együttműködve felmérjük az adott településen élőket és elvégzünk egy családfa kutatást. Interaktív műhelymunkák, megbeszélések alkalmával felmérjük a helyi tösgyökeres lakosságot és mindenhol, ahol lehetőség van felállítjuk a családfát, dokumentáljuk, illetve fotóval rögzítjük az ingatlanhoz tartozó lakosságot, melyből helyben kiállítást rendezünk közösen együttműködve. Továbbá szeretnénk beleépíteni az ifjúságot összetartó, fejlesztő és támogató foglalkozásokat, melyeket a térségben élő civil szervezetekkel közösen valósítunk meg pl. kézműves foglalkozások, melyeket a részvevő fiatalok később meg is tartanak.

Indoklás: A gazdag hagyományokkal és népi szokásokkal, régi időkre visszamenőleg fontosnak tartjuk, hogy a jövő nemzedék számára egy részét ezen életszakasz megőrzése. Régi hagyományok ápolása és fenntartása a fiatalabb korosztály számára is.

b) Egyéb együttműködések megvalósítása

Egyéb együttműködés megvalósítása LEADER-ek között

Tervezett együttműködés: Összetartó kultúrák találkozása

Tervezett tématerületek: A térségben megtalálható kulturális értékek bemutatása és népszerűsítése.

Célja: A kis települések kultúrájának fennmaradása, a falusi életvitel népszerűsítése, ezen életmódban megtalálható értékek megőrzése a térségben élő nemzetiségek és kisebbségi kulturális értékeit bemutató, kulturális együttműködés kialakítása. Az együttműködő partnerek térségének bemutatása, mely egy-egy rendezvényben valósul meg a fogadó fél részéről.

9.3 Kommunikációs terv

A Rákóczi Leader Egyesület kiemelt figyelmet fordít a térségi szereplők tájékoztatására és a velük való hatékony kapcsolattartásra.

1. Tájékoztatási feladataink fő célcsoportja a területünkön működő önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások, továbbá a tervezési terület lakossága, mint potenciális pályázó.
2. Az Egyesület szervezeti felépítése, a munkaszervezet által ellátandó feladatok speciális jellege miatt, valamint a térségben élők hatékony és magas színvonalú tájékoztatásának előfeltétele, hogy az Egyesületen belül megfelelő belső kommunikáció valósuljon meg. Ennek érdekében a tagság, az elnökség, az ellenőrző bizottság és a munkaszervezet több kommunikációs csatornán is érintkezik, közöttük az információáramlás szabadon történik.

A belső kommunikációs csatornák a személyes élőbeszéd (munkaszervezeti megbeszélések, közgyűlések, rendkívüli közgyűlések, elnökségi, ellenőrző bizottsági és döntéshozó testületi ülések), a telefonos kapcsolattartás, az elektronikus és a hagyományos levelezés.

Kiemelt kommunikációs célunk a fentebb bemutatott célcsoport tájékoztatása a 2023-2027 közötti időszakban a Széchenyi 2020, ezen belül a vidékfejlesztési, kiemelten a LEADER, valamint a további operatív programok pályázati lehetőségeiről. A szervezet működésének bemutatása, a partnerszervezetekkel, akciócsoportokkal, külföldi partnerekkel való együttműködés, tapasztalat- és tájékoztatáscsere szintén fontos cél a kommunikációs tevékenységben.

3. A célcsoport elérése érdekében Egyesületünk által használt kommunikációs eszközök és használatuk gyakorisága:
Önálló weboldal működtetése: www.rakoczileader.hu - folyamatos feltöltés, HACS dokumentumok, információk elsődleges elérési felületet
4. Kommunikációval kapcsolatos feladatkörök:
 - Önálló Facebook oldal működtetése
 - Elektronikus hírlevél - havonta legalább egy alkalommal elektronikus formában való kiküldés,
 - Nyilvános tájékoztató fórumok szervezése a HACS működési területén - az aktuális információktól függően, de negyedévente legalább egy alkalommal- mely hírlevelek és helyi médiában kerülnek meghirdetésre
 - Megyei és térségi médiában, helyi újságokban, térségi TV-ben, települési honlapokon való megjelenés - aktuális információktól függően, időszakosan, évente 4 alkalommal a felsorolt médiák valamelyikében
 - Rendezvények,
 - Személyes kommunikáció - folyamatos,
 - Elektronikus levelezés, postai szolgáltatás - folyamatos.

A kommunikációért a munkaszervezet dolgozói felelősek. A Rákóczi Leader Egyesület munkaszervezete 2 fővel dolgozik. Egy fő munkaszervezet vezető és egy fő pályázati menedzser személyében. A munkaszervezet mindkét tagja együttesen felelős a kommunikációért.

5. HFS-sel kapcsolatos kommunikáció:
 - Egyeztetések a pályázókkal, az egyesület tagjaival, vezető tisztségviselőikkel: 2022.10.01-2023.09.30. közötti időszak (taggyűlés, elnökségi ülés, fórumok)
 - HFS elfogadása: 2023. szeptember
 - HFS elfogadása, taggyűlés keretein belül: 2023. ősz-tél
 - HFS pályázatainak első körös kiírása: 2024. III. negyedév
 - HFS pályáztatási időszak: 2024. III. negyedévtől, negyedévente, forráskimerülésig
 - HFS bírálati időszak: 2024. III. negyedévtől, negyedévente, forráskimerülésig
 - HFS eredménykommunikáció: 2024. IV. negyedévtől
 - HFS felülvizsgálat: 2025. I. negyedévtől évente
 - HFS forrásfelhasználás: 2024. VI. negyedévtől- kimerülésig

A kommunikációs tevékenységhez kapcsolódó költségek töredék részét teszik ki a HACS költségvetésének. Az elektronikus hírleveleken, Facebookon, helyi televíziókban való megjelenés ingyenesen hozzáférhetőek. Minimális költséget a honlapüzemeltetés és rendezvényeken való megjelenés tesz ki. Számszerűsítve:

- honlapüzemeltetés: 180.000 Ft/év, domain: 80.000 Ft/ év
- rendezvényeken való részvétel: útiköltség, molinó, szóróanyagok: 100.000 Ft/év

9.4 Egyéb, a HACS által megvalósított projektek

Az elmúlt ciklusban a Rákóczi Leader Egyesület kevés együttműködésben vett részt az országos átlag tekintetében. Ez egyéb okra vezethető vissza. Mostanra az Akciócsoport már kiforrott gárdával, több éves tapasztalattal rendelkező csapattal dolgozik, melynek célja az elkövetkező években a Rákóczi Leader Egyesületet egy magasabb szintre pozicionálni mind szakmailag, mind közösségi szinten.

Terveink szerint saját projekt keretein belül az RLE jelenlétét szeretnénk erősíteni a térségben, népszerűsíteni településeken, továbbá fórumokon és egyéb egyéni konzultációkon megerősíteni a LEADER tevékenységeit a célcsoportok körében. Terveink között szerepel évi 3-4 közösségi rendezvényen részt venni az akcióterületen belül oly módon, hogy saját standdal, szórólappal, marketing ajándékokkal, reklámeszközök alkalmazásával lehetőséget nyissunk a személyes konzultációra, hirdetve a HFS célkitűzéseit, együttműködő partnereket keresve. Terveink szerint az RLE működési területéhez legközelebb eső HACS-okkal is egy szorosabb együttműködést kívánunk kialakítani.

Saját projekt kereten belül évi 2 alkalommal a működési területünkön belül különböző közösségi rendezvényeken kívánunk részt venni saját programmal, ahol a hátrányos helyzetű felnőttekre és gyerekekre fektetve a hangsúlyt, ismeretterjesztő/környezetvédelmi/egészségközpontú játékos foglalkozásokat, előadásokat fog tartani a megfelelő szakemberek alkalmazásával.

10. Monitoring és Indikátorok

A monitoring folyamatok eredményeinek révén az Európai Bizottság értékes információkhoz jut, amelyek:

- elemzési szempontból szilárdan megalapozzák a jövőbeni szakpolitikai tervezőmunkát;
- segítséget nyújtanak a szakpolitikai célkitűzések és a programok célkitűzéseinek kidolgozásához, a későbbiekben pedig eszközül szolgálnak a kitűzött célok hosszú távú megvalósulásának mérése során.

A monitoring megfelelő végrehajtásának feltétele, hogy a szakpolitikai célkitűzések és a tervezett intézkedések összhangban legyenek egymással. A kiegyensúlyozott területfejlesztés, során hangsúlyos szerepet kap a foglalkoztatás és növekedés előmozdítása, illetve a szegénység visszaszorítása a vidéki térségekben.

A közös kereten belül végzett értékelés a szakpolitikai intervenciók intézkedések hatását hivatott felmérni. Az értékelés tényekkel szolgál a döntéshozatali munkához, és javítja a KAP keretében végrehajtott intervenciók intézkedések hatékonyságát, hasznosságát és eredményességét. Ezen túlmenően az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot is növeli, és előmozdítja a kapcsolódó tanulási folyamatokat.

Annak érdekében, hogy az értékelések szerves részét képezzék a szakpolitikai döntéshozatali folyamatnak, és teljesüljenek az előírt referenciaértékek, a Bizottság iránymutatásokat és eszköztárat dolgozott ki a jogalkotás minőségének javítása érdekében, melyek követelményeket fogalmaznak meg, és ismertetik a bevált módszereket a KAP kiértékelésére vonatkozóan.

2021. december 6-án az Európai Parlament és a Tanács elfogadta a KAP-stratégiai tervekhez nyújtott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról szóló (EU) 2021/2115 rendeletet. Ez a rendelet létrehozta a teljesítmény-, monitoring és -értékelési keretet, amelyet 2023 és 2027 között kell majd alkalmazni a közös agrárpolitikára vonatkozóan.

A teljesítmény-, monitoring és -értékelési keret elősegíti, hogy a szakpolitikai hangsúly a szabályoknak való megfelelésről a teljesítményre és az eredményekre helyeződjön át. Ez az új teljesítményalapú teljesítési modell közös teljesítménymutatókat alkalmaz.

Ezek közé a közös teljesítménymutatók közé tartoznak a következő indikátorok:

- kimeneti mutatók, amelyek a KAP végrehajtásának nyomon követésére fognak szolgálni;
- eredménymutatók, amelyek segítségével figyelemmel lehet kísérni, milyen előrelépést érnek el az uniós országok az előre kitűzött célértékek teljesítése terén;
- kontextus- és hatásmutatók, amelyek használatával meg lehet állapítani, hogy általánosságban hogyan teljesít, a szakpolitika a KAP célkitűzéseire képest.

A HACS-okra vonatkozó adatok

- A HACS tervezési területével lefedett települések száma, a lakossági adatok (a HACS területének népességére vonatkozó információ).
- A HACS tagjainak teljes száma az alábbi bontás szerint:
 - azok, amelyek valamely közigazgatási szervet képviselnek;
 - azok, amelyek helyi magángazdasági érdekeket képviselnek (például gazdasági szervezetek, helyi vállalkozások stb.);
 - azok, amelyek helyi szociális érdekeket képviselnek (például nem kormányzati szervezetek, helyi egyesületek stb.), valamint
 - az egyéb eltérő kategóriákba sorolható tagok.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó HACS tagok teljes száma szervezettípus szerinti bontásban:
 - azon tagok száma, akik valamely közigazgatási szervet képviselnek;
 - azon tagok száma, akik/amelyek helyi magángazdasági érdekeket (például gazdasági szervezeteket, helyi vállalkozásokat stb.) képviselnek;

- azon tagok száma, akik/amelyek helyi szociális érdekeket (például nem kormányzati szervezeteket, helyi egyesületeket stb.) képviselnek;
- azon tagok száma, akik/amelyek az egyéb eltérő kategóriákba sorolhatóak.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó HACS tagok neve.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó tagok életkora, kiemelten a fiatalok száma a HACS döntéshozó testületében, 41. életévét be nem töltött személy.

A HACS-ok tevékenységeire vonatkozó adatok

- A HACS által végrehajtott műveletek száma összesen (a HF-ek keretében kibocsátott TO-kban szereplő kedvezményezettek megbontása jogi státusz szerint):
 - a magánszemélyek vagy vállalkozások által végrehajtott műveletek száma;
 - a közigazgatási szervek által végrehajtott műveletek száma;
 - a helyi magángazdasági érdekek képviselői (például vállalkozói szövetségek, kereskedelmi kamara stb.) által végrehajtott műveletek száma;
 - a helyi szociális érdekek képviselői (például nem kormányzati szervezetek, helyi egyesületek stb.) által végrehajtott műveletek száma;
 - a kutatási szervezetek által végrehajtott műveletek száma;
 - a több, különböző típusú szereplő által közösen végrehajtott műveletek száma;
 - eltérő kategóriákba tartozó szereplő által végrehajtott műveletek száma.
- A HACS által végrehajtott interregionális együttműködési projektek száma.
- A HACS által végrehajtott transznacionális együttműködési projektek száma.
- A tudástranszferhez kapcsolódó műveletek száma, beleértve a fenntartható, gazdasági, társadalmi, környezeti és éghajlatbarát teljesítményre vonatkozó tanácsadást, képzést és tudáscserét.
- A termelői szervezetekkel, a helyi piacokkal, a rövid ellátási láncokkal és a minőségrendszerekkel kapcsolatos műveletek száma, beleértve a beruházások támogatását, a marketingtevékenységeket stb.
- A megújuló energia-termelési kapacitásokhoz kapcsolódó műveletek száma, beleértve a biomassza alapú energiatermelés kapacitásaihoz kapcsolódó műveleteket is.
- A környezeti fenntarthatósághoz, valamint az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célok eléréséhez hozzájáruló műveletek száma a vidéki térségekben.
- A munkahelyteremtő műveletek száma.
- A vidéki vállalkozásokat – többek között a biomassza alapú gazdaság területén működő vállalkozásokat – támogató műveletek száma.
- Az intelligens falvakra vonatkozó stratégiákkal kapcsolatos műveletek száma.
- A szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához, többek között a széles sávú rendszerekhez való hozzáférést javító műveletek száma.
- A társadalmi befogadás területén végrehajtott műveletek száma.
- Az egyéb, eltérő kategóriákba tartozó műveletek száma.

10.1 Monitoring

A közös kereten belül végzett monitoring kulcsfontosságú információkkal szolgál a KAP végrehajtásáról. Az Európai Bizottság szorosan nyomon követi a mezőgazdasági piacok alakulását, a vidékfejlesztés terén jelentkező fejleményeket és a KAP forrásainak felhasználását.

1. Helyi felhívás előkészítése

A program hatékony működtetése során két kulcsfontosságú feladatot kell teljesíteni: a program hatékony végrehajtását és annak mérését, hogy a program elérte-e a kitűzött célokat. A program hatékony végrehajtása

szorosan összefügg a Helyi Akciócsoportokkal (HACS), és ezért elengedhetetlen a megfelelő monitoring koncepció kifejlesztése.

A HACS monitoring tevékenysége során a program céljait és a hozzájuk rendelt indikátorokat használjuk fel az eredmények és teljesítmény értékelésére. Emellett figyelemmel kísérjük a program során felhasznált forrásokat is. Ez a monitoring folyamat magában foglalja az adatgyűjtést, azok feldolgozását és elemzését, amelyek segítik a program előrehaladásának nyomon követését a kitűzött célokkal összehasonlítva.

A monitoring rendszer működtetése és az adatok gyűjtése, elemzése a munkaszervezet feladata. Rájuk hárul a HFS (Helyi Fejlesztési Stratégia) végrehajtásának értékelése és monitoringja is. Ez az eljárás lehetővé teszi az objektív adatok alapján a program teljesítményének objektív értékelését és a szükséges javítások bevezetését.

2. A támogatási kérelmek benyújtásakor, illetve feldolgozásakor várt adatok

Mindazoknak, akik támogatást igényelnek, be kell mutatniuk kérelmükben, hogy milyen értéket rendelnek a projekt keretében a meghatározott indikátorhoz. A munkaszervezet a támogatási kérelmekből információkat gyűjt, majd ezeket rögzíti a monitoring mutatók szempontjából fontos információk között. Az elkészült projektek esetében a munkaszervezet segíti a monitoring adatok elküldését, amelyhez a kedvezményezettek hozzájárulnak az adataik HACS (Helyi Akciócsoport) szintű felhasználásához.

A HACS munkaszervezete folyamatosan nyomon követi a folyamatban lévő és már megvalósult projekteket. A fejlesztési források összegét, amelyeket a támogatói okirat alapján biztosítanak, naprakészen gyűjti össze. A munkaszervezet azokról az adatokról is gondoskodik, amelyek a kedvezményezettek kifizetési kérelmeinek jóváhagyásával kapcsolatosak, és közvetlenül együttműködik a kedvezményezettekkel és a kifizető ügynökséggel.

3. Monitoring

A monitoring mutatószámok aktuális értékeit a munkaszervezet folyamatosan gyűjti-értelmezi (havonta, továbbá minden közgyűlés, elnökségi ülés előtt) lehetőséget biztosítva ezáltal a HACS vezetés számára, hogy rendszeresen egyértelmű jelzést kapjon a program és az egyes projektek aktuális állásáról. A tevékenység tulajdonképpen magában foglalja az indikátorok meghatározását, majd a végrehajtás fázisában az adatgyűjtést és elemzést.

4. Ellenőrzések

A munkaszervezet különös figyelmet fordít a támogatási kérelmekben szereplő indikátorok helyességére és mértékére. Az ügyintézők az indikátorokhoz kapcsolódó adatokat ellenőrzik és összevetik a kérelemben található egyéb információkkal. Amennyiben szükséges, felhívják a pályázók figyelmét adataik pontosítására, hogy azok megfeleljenek az üzemeltetés és fenntartás során várható ellenőrzések és monitoring követelményeinek.

A folyamat működése közben kulcsfontosságú követelmény, hogy a primér adatforrásokból származó adatok pontosak legyenek:

- Formai ellenőrzés: Ellenőrizzük, hogy az adatok a megfelelő formátumban vannak-e.
- Logikai ellenőrzés: Az adatok megfelelőségét olyan logikai szempontok alapján vizsgáljuk, amelyek az adatok közötti összefüggésekkel kapcsolatosak.

10.2 Az indikátorok megadása

A HFS tervezésekor kulcsfontosságú a célok mérhetősége, ezért célszerű ezekhez olyan mutatókat rendelni, amelyek specifikusak, könnyen mérhetők és elérhetők.

Az eredményekre vonatkozó indikátorok célszerűen szoros összefüggésben legyenek a stratégia LEADER forráskeretével és a meghatározott fókuszaiival. A LEADER intézkedések jelentik a fő forrásokat mind a célok, mind az eredmények szempontjából.

Indikátor neve	Indikátor leírása	Indikátor mértékegység e	202 3	202 4	202 5	202 6	202 7	202 8	202 9
----------------	-------------------	--------------------------------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

Képzésben, tanácsadásban, ismeretcsereben résztvevők száma	R.1 ^{PR} A teljesítmény javítása ismeretek és innováció révén: A fenntartható gazdasági, társadalmi, környezeti, éghajlattal és az erőforrások hatékonyságával kapcsolatos teljesítmény javítása érdekében tanácsadásban részesülő, illetve képzésben, ismeretcsereben vagy az európai innovációs partnerség KAP által támogatott operatív csoportjaiban részt vevő személyek száma	személyek száma	-	-	-	-	-	-	-
Termelői csoportokban, termelői szervezetekben, helyi piacokon, rövid ellátási láncokban és minőségrendszerekben részt vevő gazdaságok száma	R.10 ^{PR} Az ellátási lánc szervezettségének javítása: A KAP keretében támogatott termelői csoportokban, termelői szervezetekben, helyi piacokon, rövid ellátási láncokban és minőségrendszerekben részt vevő gazdaságok aránya	gazdaságok száma	-	-	-	-	-	-	-
Kiépített megújuló energiatermelő kapacitás	R.15 A mezőgazdaságból, erdészetből, valamint egyéb megújuló forrásokból származó megújuló energia: Támogatott beruházások a megújulóenergia-termelés kapacitásbővítésébe, a biomassza-alapú	kilowatt	-	-	-	-	-	-	-

	energiák termelését is beleértve (kW)								
	Napelemes fejlesztések		-	-	-	-	-	-	-
	Biomassza		-	-	-	-	-	-	-
	Egyéb		-	-	-	-	-	-	-
Új munkahelyek száma	R.37 Növekedés és munkahelyteremtés a vidéki térségekben: KAP-projektek keretében támogatott új munkahelyek (önfoglalkoztatás is, de a projekt kiépítéséhez szükséges munka nem)	teljes munkaidős egyenérték	-	-	-	1	1	-	-
A KAP támogatással fejlesztett vidéki gazdaságok száma	R.39 A vidéki gazdaság fejlesztése: A KAP keretében nyújtott támogatással fejlesztett vidéki gazdaságok, köztük a biomassza alapú gazdaságok száma	gazdaságok száma	-	-	-	1	1	-	-
A támogatott „okos falu” stratégiák száma	R.40 A vidéki gazdaság okos átmenete: A támogatott „okos falu” stratégiák száma	„okos falu” stratégiák száma	-	-	-	-	-	-	-
A szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához jobb hozzáféréssel rendelkező vidéki lakosság száma	R.41 ^{PR} Összeköttetés teremtése Európa vidéki térségei között: A szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához a KAP- támogatásnak köszönhetően jobb hozzáféréssel rendelkező vidéki lakosság aránya	fő	-	-	-	-	-	-	-
Rendezvényeken résztvevők száma + felzárkóztatási projektek érintettjeinek száma	R.42 A társadalmi befogadás előmozdítása: A társadalmi befogadást célzó, támogatásban részesülő	fő	-	-	-	50	500	-	-

	projektekkel érintett személyek száma								
Beszerzett eszközök száma	A projekt keretében beszerzett eszközök száma	db	-	-	-	3	7	-	-
Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	db	-	-	-	5	5	-	-
Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	db	-	-	-	1	-	-	-
Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	db	-	-	2	3	2	-	-
Megvalósult rendezvények száma	A projekt keretében megvalósult rendezvények száma	db	-	-	-	1	3	-	-

11. Indikatív pénzügyi terv

a) A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen	%
1.	Önkormányzatoknak, civil szervezeteknek, egyházaknak szóló intézkedések Hagyományörző, társadalmi összetartozást erősítő programok szervezése	0	0	25	25	20	70	30,1767
2.	Mikrovállalkozások technikai megújulását, energiahatékonyságát növelő fejlesztések Mikrovállalkozások támogatása és energiahatékonyságát célzó fejlesztése	0	0	45,369	40	40	125,369	54,0460
3.	Munkahelyteremtés célú fejlesztések Helyi gazdaságfejlesztés és vállalkozóvá válás ösztönzése	0	0	10	10	5	25	10,777
4.	Saját projekt	0	0	6	5,598	0	11,598	4,9998

	Térseget összefoglaló hálózat és weboldal létrehozása							
	Összesen	0	0	87,369	80,598	65	231,967	100

b) A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen
Működési költségek	13,857	13,858	13,858	13,858	13,858	69,289
Animációs költségek	0	0	0	0	0	0
Egyéb tervezett bevételek (Tagdíjbevétel)	0,07	0,28	0,28	0,28	0,28	1,19
Összesen	13,927	14,138	14,138	14,138	14,138	70,479

Mellékletek

1. számú melléklet: A HACS összetételének részletes bemutatása

a) A HACS összetétele:

Elnökség		
Név	Képviselt szféra	Szakterület
Sváb Antal Béla	közszféra	településfejlesztés, közösségfejlesztés
Dr. Megyeri Gábor	vállalkozói szféra	településfejlesztés, közösségfejlesztés
Dr. Mészáros István	közszféra	településfejlesztés, közösségfejlesztés, kultúra, mezőgazdaság
Bene Péter	civil szféra	közösségfejlesztés, kultúra
Gál Péter	civil szféra	településfejlesztés, közösségfejlesztés, kultúra, művészet
Kiss Xénia	vállalkozói szféra	településfejlesztés, közösségfejlesztés
Simon István	közszféra	településfejlesztés, közösségfejlesztés, mezőgazdaság

Egyesületi tagok	
Név	Képviselő
Alsóvadász Község Önkormányzata	Szemán János
Aszaló Község Önkormányzata	Dr. Mészáros István
Gesztely Község Önkormányzata	Simon István
Nagykinizs Község Önkormányzata	Jónás Béla

Onga Város Önkormányzata	Dr. Trizsi Zalán
Szentistvánbaksa Község Önkormányzata	Vízi Károlyné Horváth Mónika
Szikszo Város Önkormányzata	Sváb Antal Béla
Bolman Kft.	Kiss Xénia
Iskolaműhely Kft.	Kiss Xénia
Megyeri Ügyvédi Iroda	Dr. Megyeri Gábor
Szikszo Görögkatolikus Parókia	Béres Gábor
Abakusz Szakközépiskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Bene Péter
Palánta Közhasznú Alapítvány	Czeplédy Noémi
Szikszo Városi Szabadidő Központ és Könyvtár	Gál Péter

Helyi Bíráló Bizottság		
Név	Képviselt szféra	Szakterület
Dr. Mészáros István	közsféra	településfejlesztés, közösségfejlesztés, kultúra, mezőgazdaság
Dr. Piskóti István	vállalkozói szféra	településfejlesztés, közösségfejlesztés
Bene Péter	civil szféra	közösségfejlesztés, kultúra
Dr. Nevelős Szabolcs	közsféra	településfejlesztés, közösségfejlesztés, mezőgazdaság
Dr. Papp Adrienn	vállalkozói szféra	településfejlesztés, közösségfejlesztés

Felügyelő Bizottság		
Név	Képviselt szféra	Szakterület
Béres Gábor	civil szféra	településfejlesztés, közösségfejlesztés, kultúra, művészet
Szemán János	közsféra	településfejlesztés, közösségfejlesztés
Rontó István	vállalkozói szféra	településfejlesztés, közösségfejlesztés

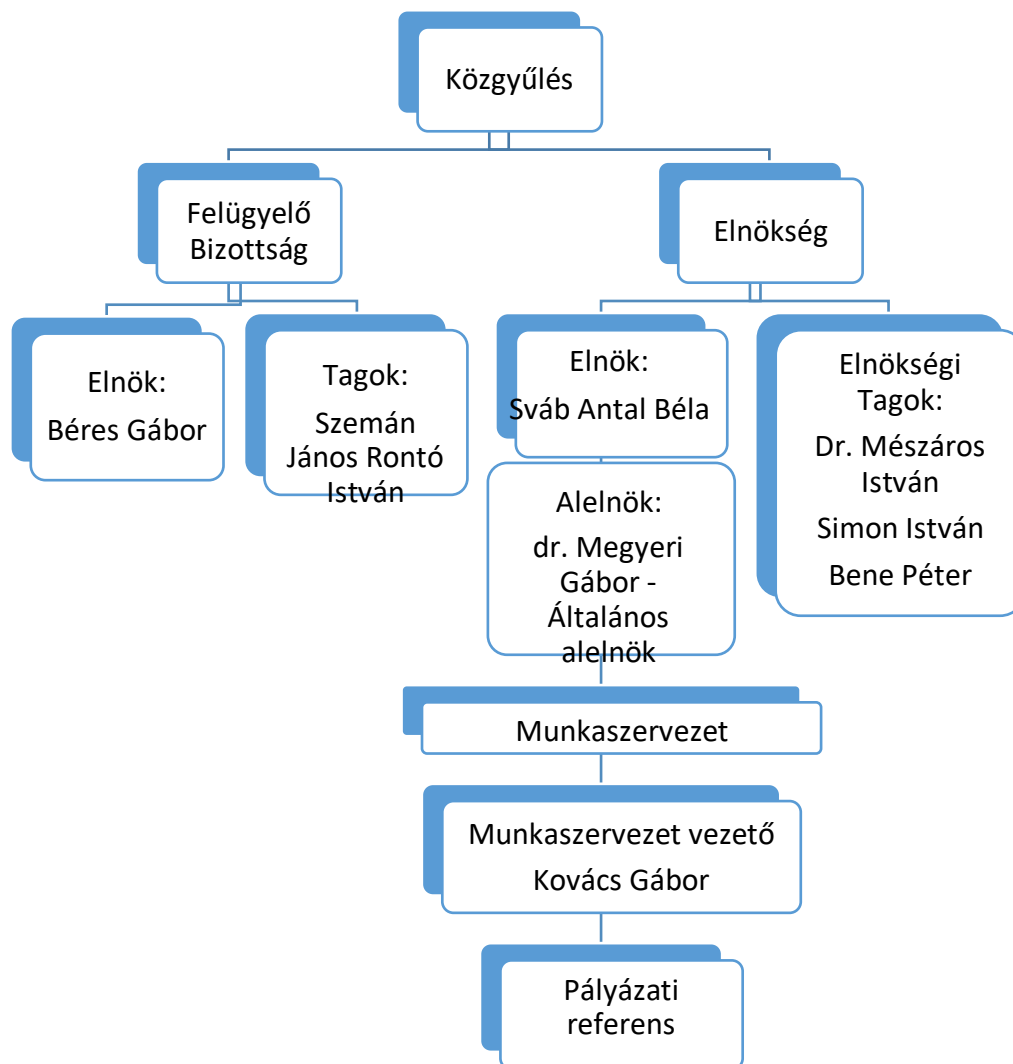
b) **A HACS döntéshozó testületének bemutatása.**

A HACS döntéshozó testülete az elnökség, mely 7 főt foglal magában. Az a) pontban részletesen bemutatásra került az elnökség összetétele.

c) **A HACS tervezett munkaszervezeti felépítésének bemutatása**

A Rákóczi Leader Egyesület munkaszervezetének irodája Szikszón található, pontos címe: 3800 Szikszó, Rákóczi út 33.

A

munkaszervezetet két fő alkotja, Kovács Gábor munkaszervezet vezető (felsőfokú végzettség) és Szatmári-Stelmach Mariann pályázati referens (felsőfokú végzettség).

Kovács Gábor gazdaságinformatikus diplomával rendelkezik, ezen felül közbeszerzési referens végzettséggel, és mesterszakon vezetés szervezés tanulmányokat folytat jelenleg is a Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Karán. Korábbi releváns munkatapasztalatai: pályázati referens (5,5 év alkalmazottként).

A munkaszervezet vezetőjének feladatai:

- gondoskodik a munkaszervezet vezetéséről
- gondoskodik az egyesület nyilvántartásainak vezetéséről
- gondoskodik az SZMSZ elkészítéséről
- a szervezet bankszámlája felett az Elnökkel együttesen jogosult rendelkezni
- meghatározza a munkaszervezet saját költségvetését
- ellátja a napi feladatok ütemezését
- döntés előkészítés
- monitoring feladatok ellátása

Szatmári-Stelmach Mariann felsőfokú diplomával rendelkezik, több éven keresztül Európai Uniók projektek megvalósításával foglalkozott, ahol nagyfokú szakirányú tapasztalatra tett szert a pályázatok megvalósítása kapcsán.

A pályázati referens feladatai:

- az egyesület működéséhez, szakmai feladataihoz szükséges kimutatások elkészítése
- adminisztrációs feladatok ellátása

- jelentések készítésében való közreműködés
- támogatási kérelmek befogadása, értékelése
- közreműködés monitoring feladatokban

Az értékelés/kiválasztás folyamatának bemutatása:

	Közigyűl és	Elnökség / Döntéshozó Testület	Helyi Bíráló Bizottság	Munkaszerveze t	Tervezés Koordináló Csoport
A helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásainak kiépítése, beleértve a projektirányítási képességeik fejlesztését is.	Döntés	Döntés	-	Végrehajtás: és jogszabályos eljárásrendek követése	-
A pályázatok kiválasztása során összhang biztosítása a közösség vezérelt helyi fejlesztési stratégiával, e műveleteknek az adott stratégiai és célkitűzések és célértékek eléréséhez való hozzájárulásuk révén.	-	Döntés	Döntés	Előkészítés	-
A hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a pályázatok kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetetlenséget, a holtteher vagy helyettesítő hatást, ugyanakkor biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50%-át állami vagy önkormányzati költségvetési gazdálkodó szervnek nem minősülő partnerek adják. Írásos kiválasztási eljárás nem folytatható.	Döntés (HFS kritérium)	Döntési javaslat	-	Előkészítés	Előkészítés
A pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumok összeállítása és súlyozása által összhang biztosítása a közösség vezérelt fejlesztési stratégiával, valamint a támogatás szükségességének (a pályázó ennek hiányában nem lenne képes megvalósítani a projektet) mérlegelése, pályázati felhívások vagy folyamatban lévő projektbenyújtási eljárás előkészítése és közzététele,	Döntés (HFS kritérium)	Döntési javaslat	-	Jogszabályi megfelelésség biztosítása	Előkészítés

beleértve a kiválasztási kritériumok meghatározását és súlyozását					
Támogatási kérelmek befogadása és értékelése.	-	-	-	Döntés előkészítés bírálatra	-
Pályázatok kiválasztása és a támogatás összegének rögzítése, továbbá a jóváhagyás előtt a javaslatok benyújtása a KÜ-hez a támogathatóság végső ellenőrzése céljából.	-	-	Kiválasztás és döntés jóváhagyás	KÜ benyújtás	-
A közösség vezérelt HFS és a támogatott műveletek végrehajtásának monitoringja és az adott stratégiához kapcsolódó egyedi értékelési tevékenységek – független szereplő általi – végrehajtása.	-	-	-	Folyamatos monitoring és külső szereplő bevonása	

- A pályázatok értékelése hasonlóan az előző ciklushoz szakaszosan történik, a pályázatok beérkezésének és minőségének függvényében, de legalább havonta.
- A pályázatok formai követelményeinek, a HFS-hez való igazodásnak ellenőrzésében a munkaszervezet vezetője és a pályázati referens egyaránt részt vesz. A hiánypótlások kiírását is együttesen készítik el. A munkaszervezet egy előzetes értékelést és javaslatot tesz a pontozásra. A HBB üléseket megelőzően összeállítja azt a szakmai anyagot, ami alapján a HBB tagjai döntést tudnak hozni, és elektronikus formában megküldik a tagok részére.
- A HBB határozza meg a támogatási kérelmek végső pontszámát, a döntéshozatal a megajánlott pontszám elfogadásáról szavazással történik
- A HBB 5 főből áll, a határozatképességhez legalább 3 főnek szükséges jelen lenni az ülésen
- A döntéshozatal után az IIER rendszerben a pályázatok továbbításra kerülnek az Irányító Hatóság felé
- A végső döntést az Irányító Hatóság hozza

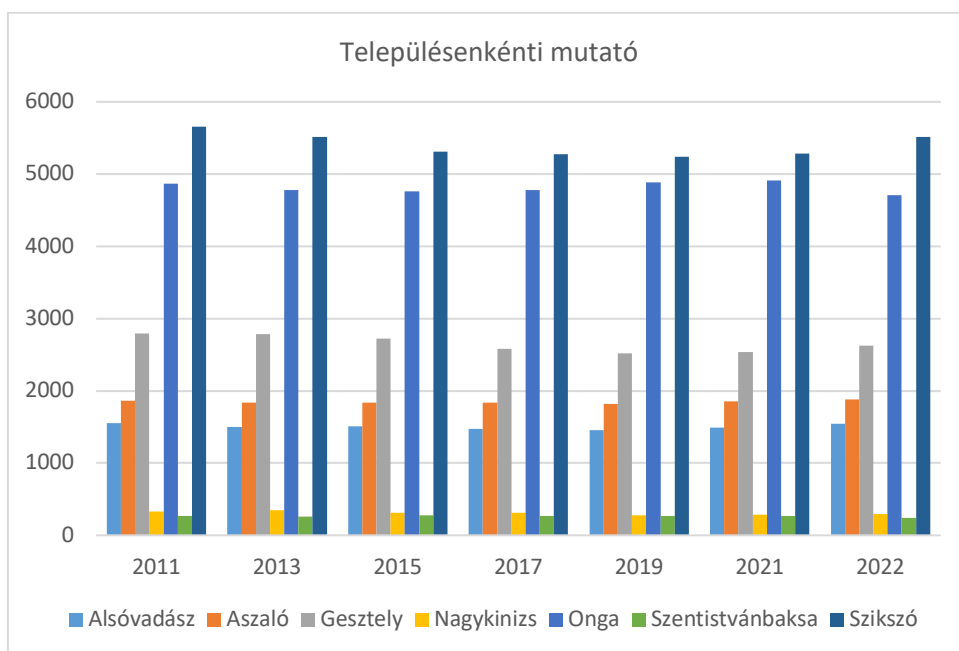
A legfontosabb kiválasztási szempontrendszer a HFS céljaihoz és intézkedéseihez való illeszkedés vizsgálata, kiemelve a munkahelyteremtést, az együttműködést, az innovativitást és a közösségi szerepvállalást.

2. számú melléklet: A HACS-hoz tartozó települések mutatói

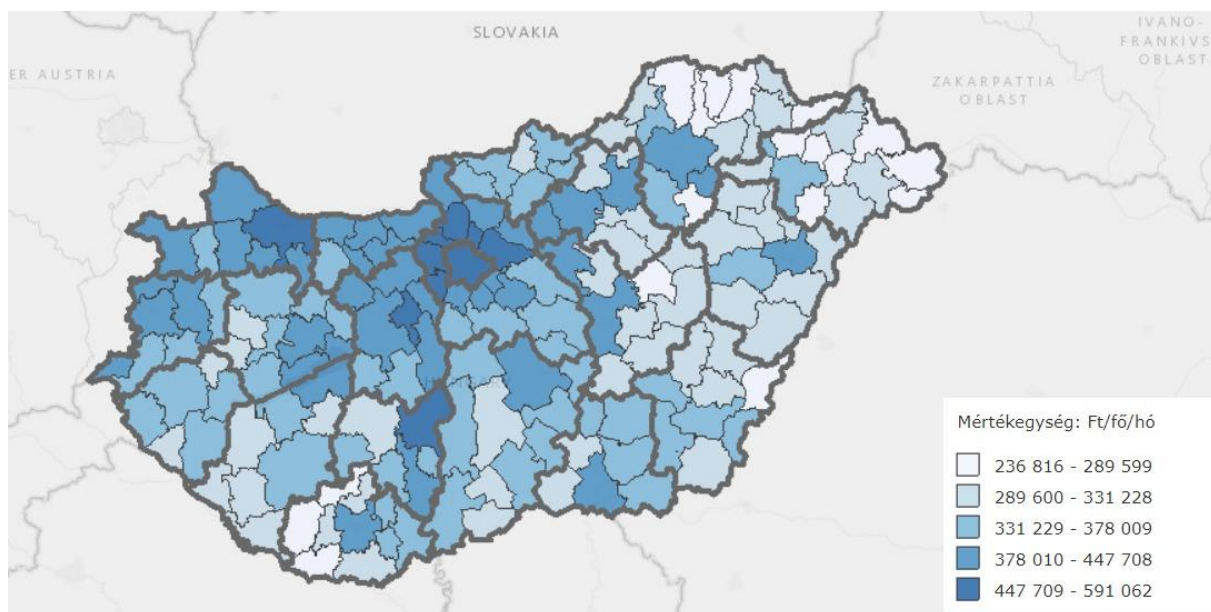
Település	Jogállása	Területe km2	Lakossá ga fő	Járás	Kedvezményez ett település	Jelentős munkanélküli séggel súlytott
-----------	-----------	-----------------	------------------	-------	-------------------------------	--

Alsóvadász	község	22,93	1542	Szikszoí	Igen	Igen
Aszaló	község	25	1883	Szikszoí	Igen	Igen
Gesztely	község	29	2623	Miskolci	Nem	Igen
Nagykinizs	község	7	297	Szikszoí	Igen	Nem
Onga	Város	31	4712	Miskolci	Nem	Igen
Szentistvánb ksa	község	7	244	Szikszoí	Igen	Nem
Szikszo	Város	36	5513	Szikszoí	Nem	Nem
Összesen		157,93	16.814			

3. számú melléklet: A HACS-hoz tartozó települések mutatói

4. számú melléklet: Magyarországi járások lakosságának átlagkeresete 2020-ban

5. számú melléklet: Működési és animációs forrásfelhasználás kalkuláció (Ft)

Költségek	Havi	Éves	2023	2024	2025	2026	2027	1+4 év teljes költségek
Munkabér	1 017 295	12 207 540	12 207 540	13 184 143	14 238 875	15 377 985	16 608 223	
animáció				100 000	100 000	100 000	100 000	
könyvelés	55 000	660 000	60 500	66 550	73 205	80 526	88 578	
honlap	21 667	260 000	273 000	286 650	300 983	316 032	331 833	
iroda bérlet	223 500	2 682 000	2 682 000	2 682 000	2 682 000	2 682 000	2 682 000	
irodaszer	5 000	60 000	60 000	66 000	72 600	79 860	87 846	
Összesen	1 322 462	15 869 540	15 283 040	16 385 343	17 467 662	18 636 402	19 898 481	72 387 888

6. számú melléklet: HFS megvalósulás összegzése, értékelése, következtetések

Felhívás kódja	Felhívás címe	Pályázat célja
VP6-19.2.1.-72-1-17	Turisztikai szolgáltatások fejlesztése	Turizmus fejlesztés
VP6-19.2.1.-72-2-17	Helyi szintű gazdaságfejlesztés	Gazdaságfejlesztés
VP6-19.2.1.-72-3-17	Versenyképesség növelése a vállalkozói szektorban	Gazdaságfejlesztés Versenyképesség növelése Foglalkoztatotti létszám megtartása
VP6-19.2.1.-72-4-17	A civil szektor társadalmi célú fejlesztése	Civil szektor erősítése, fejlesztése Hátrányos helyzetűek felzárkóztatása
VP6-19.2.1.-72-5-17	Hagyományőrző, társadalmi összetartozást erősítő programok szervezése	Kulturális hagyományok őrzése Felzárkóztatás Párbeszéd indítása a helyi közösségek és a kirekesztéssel küzdők között
VP6-19.2.1.-72-6-17	A felzárkózást segítő és a szegénység enyhítését célzó programok megvalósulása	Társadalmi párbeszédindítása Felzárkózást, befogadást segítő projektek megvalósulása
VP6-19.2.1.-72-7-20	Helyi gazdaságfejlesztés támogatása	Gazdaságfejlesztés, munkahelyteremtés
VP6-19.2.1.-72-8-21	Helyi közösségi és gazdasági fejlesztések támogatása	Gazdaságfejlesztés, rendezvényszervezés

7. számú melléklet: Összefoglaló elemzés (SWOT analízis)

Gazdaság

ERŐSSÉGEK - Folyamatosan bővülő ipari park az akciócsoport legnagyobb településén, Szikszón - Jó mezőgazdasági termőterületek - Nagyszámú szabad munkaerő kapacitás	LEHETŐSÉGEK - Elérhető fejlesztési források - Kedvezményezett járási besorolás - Növekvő igények a helyben előállított, egészséges termékekre - Energiahatékonyság fejlesztését célzó intézkedések - Helyi termékek előállítása/forgalmazása - Vállalkozóvá válás ösztönzése
GYENGESÉGEK - Alacsony pályázati kedv - A kistelepüléseken gyenge, hiányzó humán erőforrás - Alacsony iskolai végzettség, szakemberhiány	VESZÉLYEK - Csökkenő pályázói kedv az elhúzódnos bírálati folyamatok miatt - Fiatalok, magasan kvalifikált munkaerő elvándorlásának fokozása - Tőkehiány, kedvezőtlen hitelfelvételek

A térség versenyképesség és gazdasági önfenntartóvá válásához a szociális alapú fejlesztések nem elegendőek. A kívánt változásokhoz vezető új fejlődési pálya, a szektorok együttműködésén, a digitális írástudáson és a helyi adottságokon át vezet. A versenyképességet összetett, többtényezős probléma - a vállalkozások tőkehiánya - akadályozza, amely fejlődésük és a gazdaság fejlődésének egyik legnagyobb gátja. A vállalkozások piacszerzést eredményező technológiai fejlesztések, beruházások nélkül már középtávon is egyre inkább versenyhátrányba kerülnek, amely újra tőkehiányhoz és fokozódó versenyképtelenséghez vezet. Ennek az összetett problémának, ördögi körnek fontos tényezője az alacsony befektetői hajlandóság, a fejlesztési és befektetés-ösztönzési szemlélet hiánya, valamint az üzleti infrastruktúra fejletlensége. Ezeknek a negatív folyamatoknak a megtörésére irányulnak közvetlen vállalkozásfejlesztési és közvetetten a gazdasági környezetet fejlesztő intézkedéseink. A gazdasági önfenntartás, szorosan összefügg a versenyképességgel. Önfenntartás, önellátás elsősorban humánerőforrás megőrzést, foglalkoztatást-önfoglalkoztatást kell, hogy jelentsen, a térségi vállalkozásoknak kell, hogy foglalkoztassák a térség munkaerőjét, törekedve innovatív technikák alkalmazására és megújuló energiák hasznosítására, továbbá ösztönözni kell az arra alkalmas réteget saját vállalkozás létrehozására. A helyi erőforrások hasznosításának leginkább kézenfekvő módja a helyi termékek előállításának és értékesítésének növelése, szorosan kapcsolódva a helyi turisztikai szolgáltatások bővítéséhez.

Társadalom

ERŐSSÉGEK - Új kezdeményezések, Civil szervezetek jelenléte - Gyerekesély program jelenléte akcióterületünkön- Községi Ház, Pillangó Biztos Kezdet Gyerekház működés	LEHETŐSÉGEK - Szorosabb együttműködés a Civil szervezetekkel - Elérhető európai fejlesztési források - Kedvezményezett járási besorolás a pályázatoknál - Képzések szervezése
GYENGESÉGEK - Magas arányú roma lakosság a kistelepüléseken - Munkanélküliség demoralizáló hatása erős - Kezdeményezésekben való részvétel hiánya	VESZÉLYEK - Fiatalok, magasan kvalifikált munkaerő elvándorlásának fokozódása - Társadalmi különbségek fokozódása

Célunk a megélhetést, fejlődést, rekreációt biztosító, biztonságos, tiszta, rendezett összetartó és vonzó térség létrejötte és fennmaradása. Alapvetőnek tekintjük, hogy a közszolgáltatások elérhető közelségben vannak a lakosság számára. Ápoltt települési környezet, megóvott természetes környezet. A települési környezetbe beletartoznak a biztonságos közösségi terek és kapcsolódó infrastruktúrák, általuk változatos rekreációs, szabadidős és sportolási lehetőségek állnak rendelkezésre. Az élhető vidék közössége erős identitástudattal, civil önkéntességgel rendelkezik, összetartó és segítőkész. A civil önkéntesség és identitástudat azonban csökkenést mutat, az összetartás/összefogás alacsony, ugyanakkor a hátrányos helyzetűek száma növekedést mutat, akik már minden összefogást, önkéntességet nélkülöznek. Szerencsére vannak olyan civil szervezetek és önkormányzatok által elnyert pályázatok (lásd Gyerekesély pályázat), melyek segítenek enyhíteni a hátrányos helyzetűek életkörülményeit, megadják a felzárkózás, oktatás lehetőségét. Ezen szervezetek, megmozdulások támogatása a HFS egyik fő irányát adja.

Turizmus

ERŐSSÉGEK - Egyesület területe természeti kincsekben, érintetlen természetben, erőforrásokban és hagyományokban gazdag - Gazdag kulturális örökség - Országos túraútvonalak szelik át a térséget - Vízi turizmus elindulása - Kulturális örökség	LEHETŐSÉGEK - Turisztikai adottságok széles körű, fenntartható kiaknázása - Nemzetközi közúti és vasúti közlekedésbe bekapcsolt a térség - Nemzetközi és országos turista útvonalak menti fekvés - Falusi turizmus iránti érdeklődés növelése - Helyi termékek előállítása/forgalmazása
GYENGESÉGEK - Rossz úthálózat a hegyvidéki, főútvonalaktól távol eső településeken - Roma lakosság magas száma a kistelepüléseken - Kistelepüléseken boltok, vendéglátó egységek hiánya	VESZÉLYEK - Kezdeményezésekben való részvétel hiánya - Gazdasági helyzet romlása- a magánszemélyek csökkenő fizető ereje

Az abaúji térség gazdaságilag az ország egyik legelmaradottabb régiójának számít. Évről évre a térség bevételnövekedésében az egyik legjelentősebb szerepet a turizmus játssza, ugyanakkor még mindig kiemelten szükséges a turisztikai szolgáltatások növelése. A falusi szálláshelyek számának növelése, a helyben elérhető szolgáltatások palettájának bővítése, a meglévő szálláshelyek fejlesztése a LEADER stratégia szerves részét kell, hogy képezze.

A SWOT elemzésre épülő stratégia kialakítása:

A helyzetelemzés elvégzése után a SWOT módszertan szerint összevetettük az egyes tényezőket, amely alapján felállítottuk a lehetséges stratégiákat. Ezt követően prioritási sorrendet határoztunk meg a beavatkozás szükségessége, társadalmi, gazdasági, és környezeti jelentősége alapján. Az elemzés alapján a Rákóczi LEADER Egyesület területén jelentkező fejlesztési szükségletek, a következő legfontosabb fejlesztési területeket azonosítottuk:

Turizmus

Célunk a természeti, kulturális értékeken és hagyományokon alapuló fenntartható turizmusfejlesztés, amely munkalehetőséget és bevételi forrást jelent a lakosságnak és a településeknek. Jelenleg nem kellően képviselt ezen tevékenységek aránya a célterületen, melynek több oka van. Célszerű lenne a célterület megtartó képességének és a lakosság életminősége javítása érdekében hatékonyabban kihasználni az ebben rejlő lehetőségeket. A Rákóczi LEADER Egyesület az alábbiak szerint tervezi az abaúji turizmus segítségét:

- 1) szálláshelyek fejlesztése, CÉL: működő vállalkozások fejlesztése, plusz munkaerőigény generálása
- 2) új szálláshelyek létrejöttének ösztönzése, CÉL: munkahelyteremtés, helyben tartás
- 3) helyi termékek és szolgáltatások fejlesztése, CÉL: szolgáltatás bővítés, munkahelyteremtés
- 4) rendezvények szervezése, CÉL: 'vendégcsalogató' rendezvények tartása, hagyományok ápolása

Gazdaság

Helyi KKV-k fejlesztése, innovatív vállalkozási ötletek megvalósítása a kiemelt szektorokhoz kapcsolódóan. Az akcióterület gazdasági fejlesztésének legfontosabb célja a hozzáadott értéket termelő vállalkozások számának növelése, új vállalkozások generálása, és a meglévők technológiai fejlesztése, a gazdasági potenciál erősítése, fiatalok és helyi vállalkozások bevonása a gazdaságfejlesztésbe, szolgáltatási körök szélesítése. A támogatási lehetőségek jobb kihasználása, hatékonyabb forrás felhasználás érdekében a felsoroltakat célirányosan szükséges támogatni. Tervezett intézkedések:

- 5) helyi gazdaságfejlesztés támogatása, CÉL: működő vállalkozások fejlesztése, munkahelyteremtés
- 6) helyi értékeken alapuló termékek előállításának ösztönzése, CÉL: vállalkozások számának növelése, hagyományok ápolása, meglévő vállalkozások diverzifikációja, munkahelyteremtés, fiatalok helyben tartása
- 7) Innovatív technológiák támogatása, CÉL: vállalkozások versenyképességének növelése, működés támogatás
- 8) megújuló energiák hasznosítása, CÉL: vállalkozások működésének támogatása, modernizálása, *energiahatékonyság fejlesztése*
- 9) helyi termékek és szolgáltatások fejlesztése

Társadalom:

A lakosság szabad szellemi és fizikai kapacitásainak hasznosítása, rejtett ismeretek feltérképezése és továbbadása képzési, tanulási programok segítségével. Jelenleg a lakosság e képessége nagyrészt kihasználatlan, ezt támasztják alá az elvégzett felmérések eredményei is. Ennek a potenciálnak a jobb kihasználásával javítható a célterület megtartó képessége, valamint pozitív hatást gyakorol a terület gazdaságára is. A közösségeket, településeket közelíteni az energetikai önellátásra, helyi megújuló erőforrásokra alapozva, amely egyrészt munkalehetőséget biztosít a munkanélküli lakosságnak, másrészt elősegíti a leszakadó társadalmi rétegek integrációját. A helyi közösségek identitástudat erősítése, hagyományőrzése, szervezetek fejlesztése és közösségi munkaterek ki- és átalakítása. Jelenleg a célterület megtartó képessége viszonylag alacsony, a helyi tudásbázis és szabad kapacitások kihasználatlanok. A civil szervezetek és a közösségi terek létrehozásával és programjainak fejlesztésével ezeken javítani lehet a közösségben rejlő szinergikus hatások pozitívumainak kihasználásával. Tervezett intézkedések:

- 10) társadalmi célú fejlesztések támogatása, CÉL: Civil szervezetek működésének támogatása, szervezetek együttműködésének támogatása, közösségi terek létrehozása-fejlesztése, szegregáció csökkentése
- 11) Rendezvények támogatása, CÉL: hagyományőrzés, közösségi kohézió erősítése, helyi termékek marketing támogatása
- 12) Tanfolyamok lebonyolításának támogatása, CÉL: felzárkózás elősegítése, a munkaerőpiacra való belépés segítése, mikroközösségek kialakítása, rendszerességhez szoktatás